

VYCHOVATELSKÉ listy

časopis pro pedagogiku a filosofii

2

P. St. Jurečka, sal.: Výchova vůle. - Rudolf Jarušek, odbor. uč.: Profil súčasnej slovenskej literatúry pre mládež. - Em. Vejvodová, řed. měšť. školy: Nynější stav literatury pro mládež. - Bedřich Smékal, prof.: Po sjezdu československých historiků. - Dr. Jos. Holubníček, prof.: Resoluce z kursu nekonfesijní mravní výchovy. - Karel Hroch, profesor: O mírotvornou výchovu. - K. K., odb. uč.: Nedostatek v učitelských rodinách s jedním příjmem. — Katolické školy. — Školská organizace a reforma. — Pracovna. — Ozvěna. — Dopisy. — Literární zápisník.

ROČNÍK I. (42.) V OLOMOUCI V LISTOPADU 1947

VYCHOVATELSKÉ LISTY vycházejí měsíčně mimo prázdniny. Vydavatel: Matice cyrilometodějská, Olomouc, náměstí Rudé armády číslo 16. Redakce a administrace: Olomouc, nám. Rudé armády 16. Telefon 584. Vedoucí redaktor Dr. František Kopečný, docent Palackého university v Olomouci. Odpovědný zástupce listu Fr. Chytil, řed. Spol. pod. v Přerově. Tisknou Společenské podniky v Přerově. Používání novinových známek povoleno výn. řed. pošt. Brno, z 13. 9. 1947, čj. IA-4-2370-0: 105638. Dohl. pošt. úř. Přerov 2.

Roční předplatné 70 Kčs.

Pracovny: Praha II., Voršilská ulice č. 5, Brno, Veverí č. 15, Bratislava, Kapitulská 5

K tomuto číslu byly přiloženy složenky k zaplacení předplatného. Prosimé, neodkládejte je, ale proveďte poukaz ihned. Pak se složenka založí — a my budeme mít hodně práce s upomínáním. A to víte, že taková práce není příjemná.

Aby bylo jasné, kolik máte platit:

roční předplatné »Vychovatelských listů«	70 Kčs
s »Učitelem náboženství« však dohromady	90 Kčs

(pro laické katechety je »Učitel náboženství« zdarma, takže laičtí katecheté a katechetky platí také jen 70 Kčs).

PROGRAM CYKLU PŘEDNÁŠEK.

jež v místnostech Studia Catholica, Praha II., Jungmannovo nám. 18, pořádá školský odbor Arcidiecéšní Katolické akce — Matice Cyrilometodějská — pro učitele, profesory a všechny vychovatele. Diskuse o praktickém upotřebení poznatků. Přednášky od 22. X. 1947 čtrnáctidenně vždy ve středu od 19—21 hod.

Albert Vyskočil: Myšlenková, náboženská a sociální problematika současné doby a vymezení kritických bodů ve výchově. 22. X. 1947. — **Dr. A. Pavelka:** Přítomné vztahy mezi katolickou vírou a mezi noetikou, etikou a přírodovědou. 5. XI. 1947. — **Prof. A. Pavelka:** Základy rozumového myšlení. 19. XI. 1947. — **Dr. Fr. Šilhan:** Pojetí, nutnost a cíl výchovy dítěte. 3. XII. 1947. — **Dr. Július Špánik (Bratislava):** Výchovné normy. 17. XII. 1947.

Po vánočních prázdninách:

Pí Květa Milenovská: Vliv prostředí na výchovu. Dnešní rodina a škola. — **J. Exc. Dr. Štěpán Trochta:** Problém mravní záchrany dospívající mládeže. — **Prof. P. Fr. Soukup:** Výchovné prostředí (výuka, výchova a její vzájemný poměr). Hodnoty moderních pomůcek. — **Dr. Jan Ev. Urban:** Osobnost vychovatele (požadavky na vychovatele v dnešní době). — **Řed. Jan Čeněk a insp. Jan Kuncěk:** Školní zákonodárství (právní normalisace školství obecně, zvláště u nás). — **Dr. J. M. Veselý:** Rozbor encykliky Pia XI.: O křesťanské výchově mládeže.

XIV. kurs se pravděpodobně uskuteční ve dvou turnech v červenci na Slovensku v Kremnici a v srpnu v Jeseníku (Frývaldově). Programově se budou oba doplňovat. Základní zaměření obou bude v sociologii výchovy a vzájemném prostoupení české a slovenské historie, podle dispozic docenta dra Kalisty. Zvláštní zřetel bude věnován výročí karolinskému a též r. 1848. Dva semináře — asi pedagogický (obírající se novými výzkumy psychologickými) a kreslířský (pro výtvarnou výchovu) budou v Kremnici a semináře technický se zpěvním v Jeseníku.

Pošlete své připomínky k místům, programu atd. Tato kursovní hovorona ve »Vychovatelských listech« je stálá.

VÝCHOVA VŮLE.

P. Stanislav Jurečka, salesián.

*Světcí jsou kanonisovanými lidskými vůlemi.
P. Mechler.*

Svět patří jenom lidem silné vůle. Nadaný člověk bez vůle nebude šťasten. Kdyby byl možným člověk moudrý bez vůle, nedovedl by využít moudrosti ani pro sebe ani pro jiné. Boháč bez vůle své jmění promarní nebo se o ně nechá připravit. Člověk silné vůle i s průměrným nadáním, byť i chudobný, dosáhne cíle, protože silou vůle (dovede opravdu chtít) vycvičí své rozumové mohutnosti a příčinností vypudí bídu z domu.

Síla vůle je nejvzácnější dar, který mohou rodiče dětem dát, protože bez něho ostatní nemají ceny.

Cíl výchovy vůle. Máte dětem dát *dobrou vůli*, srovnávající se totiž s křesťanskými zásadami. Máte dát dětem *silnou vůli*, schopnou překonávat jakoukoliv překážku a dostátí svým povinnostem.

Prostředky. Člověk touží po tom, co miluje. Lásku pak probouzí cit. Při výchově vůle třeba tedy stopovati cit. Povrchní pozorovatel řekne, že to je obtížné, protože cit vzniká v jednotlivci a takřka nezávisle na něm. Nicméně je to možné, uvážíme-li, že cit mohutní shlukem představ a že představy mohou býti vyvolány smysly.

Díváme-li se pozorně na předmět, »myslíme« na něj. Chceme-li utkvěti myšlenkou na nějakém námětu, píšeme a čteme věci s předmětem související. Každý student ví, že dělati si poznámky znamená pomáhati paměti a to proto, že hmotným úkonem se mysl pozastaví nad udaným pojmem.

Rodiče usměrňováním myšlenek dětí budou ovlivňovat jejich city. Tato práce začíná od prvního záblesku rozumu a pokračuje po celý čas výchovy.

Matka, otec, stařeček, stařenka vypravující pohádky a pověsti a později příběhy a události z misí, z dějin, ze života slavných mužů, usměrňují myšlení mladých posluchačů a budí v nich city zbožnosti, počestnosti, odvahy.

Otec, který tráví své volné chvíle mezi svými caparty, dovede vyvoditi moudrá naučení i z bezvýznamných událostí, odehrávajících se kolem nich. Tak jim vnuká dobré myšlenky a tím budí dobré city. Během času nastoupí místo vyprávění úvahy a pozorování, nahrazené snad neb doplněné i rozjímáním.

Veleužitečnou zásadou vychovatelskou je navykat od malička děti, aby si všímaly a pamatovaly jenom krásnou a dobrou stránku všeho toho, co jim padne do očí.

Prozíravý otec, moudrý vychovatel dovede vyvoditi naučení

z jakékoliv události, která probudí zájem dítěte. Dovede to docela přirozeně, bez přitažení za vlasy. Tak si již dítě navykne dívati se na vše se svatým optimismem a souditi »s láskou«. Jeho city budou proto svaté a šlechetné a jeho láska bude utvářeti »dobrou vůli«.

Máme však také »hmotný« prostředek, jak sledovati a stopovati utváření vůle: učit se ovládání ve vnějších pohybech, jimiž se city projevují.

Radostí člověk poskočí, dítě tleskne ručkama.

Hněvem skřípe zuby, zatne pěsti a křičí.

Dojetím se člověk rozpláče.

Síla oněch citů se umění, budeme-li požadovat, aby se dítě v poskocích ovládalo, mluvilo polohlasem, neplakalo.

Dovolíme-li dětem jisté pohyby, navykneme-li je ovládati jiné, posílíme tím některé city, které přispějí k vytvoření »dobré vůle« a oslabí jiné, které by posílily sklony k zlému.

Taková je síla usebraného postoje, jež z pedagogického hlediska nelze nikdy dosti doporučiti. Spořádané chování aspoň zčásti brání vzniku nespořádaných citů a je nejenom příznakem, nýbrž i hlavním zdrojem zdatného charakteru.

Gymnastika vůle. Nestačí vytvořiti »dobrou vůli«, třeba vypěstovat »silnou« vůli. Gymnastika, toť spořádané, soustavné cvičení se v určitých pohybech. Chcete vésti vůli k dobrému? Z násobňujte úkony správné a usměrněné a zmnohonásobňujte je tak, aby úkony lenosti, nezájmu nebo docela nedobrých skutků — jichž se může dopustit při lidské křehkosti i synáček dobře vychovaný — byly v mizivém nepoměru k úkonům správně usměrněným. Výsledkem bude nepřetržitá řada úkonů převážně dobrých. Po letech vůle zmohutní a bude stále víc a více »dobrou a silnou«.

Prakticky přicházíme k tak zvaným kvítkům, heslům na den, dobrým skutkům, umrtvováním a malým obětem.

Čím více budou otec a matka vhodně a obezřetně rozsévati tato svatá cvičení na cestu svých dětí, tím zdařilejším bude jejich poslání.

Mějme na zřeteli, že se nikdy nevyžaduje příliš. (Jen umět to je třeba!) Dospělí neznají dosti velkodušnost a radost, jakou zakoušejí děti z takových kvítků, dobrých skutků a umrtvování. Je to radost tak »cítěná«, že se děti nejen obětuji s radostí, nýbrž zrovna po tom prahnou, jen když tomu přijdou na chuť.

Výtečným jest nechat »odčinit« nějakým úkonem ctnosti nebo dobrým skutkem spáchaný přestupek.

Poslušnost. Povrchní a pyšní se mýlí. Umět poslouchat je naopak důkazem silné vůle, protože poslušnost předpokládá vždy

rozkaz vlastním mohutnostem a jejich podrobení vůli jiného.

Své city posloucháme i nevědomky. Jiné poslechneme jenom výslovným povelům úkonu naší vůle. Proto se nesčíslněkrát říká, že nedovede poroučet, kdo nedovede poslouchat. Kdo totiž nedovede poručit sám sobě, nebude mít tolik síly vůle, aby ostatní převedl ke své vůli.

Proto mají bráti vážně poslušnost děti i rodiče.

Rodiče se budou snažit dosíci poslušnosti *uvědomělé*: dítě ať ví, že má poslouchat proto, že otec poručí jen k jeho dobru; *ochotné*: bez vytáček, bez váhání; *radostné*: bez reptání; *nezištné*: bez vyhlídky na odměnu.

Toho dosáhnou, když budou postupovat laskavě a přec rozhodně (suaviter in modo, fortiter in re), obezřetně a ne bez rozvahy, nepřepřijíce den samými rozkazy a zákazy.

Nezapomínejme, že pro některé pasivní je poslušnost snádná, protože pro ně znamená únik před odpovědností. Střežme se toho, aby děti poslouchaly jen z duchovní lenosti nebo přílišné bážlivosti.

Dílo milosti Boží. Výchova vůle nezávisí pouze od lidských prostředků. Boží pomoc usnadňuje a povyšuje lidské počínání.

Znovuzrození křesťana (na křtu svatém) přináší člověku nové citění a smýšlení a dává tak naší vůli rozhodné (zásadní) usměrnění. Dítě, které rodiče vychovali k zbožnému životu, k rozjímání o křesťanských pravdách, díky pomoci milosti Boží, prýšticí ze svátosti a modlitby, »zmaří sebe sama,« aby se znovuzrodilo v Kristu.

PROFIL SÚČASNEJ SLOVENSKEJ LITERATÚRY PRE MLÁDEŽ.

Rudolf Jarušek, odb. učitel'.

Prítomný stav našej spisby pre mládež je výsledkom tridsaťročného rozvoja (od roku 1918), a to rovnako so stránky obsahovej, umeleckej, formálnej, ilustračnej a grafickej. Ak ho porovnáme so stavom zpred troch desaťročí, jasne nám vyvstane jej všestranné zdokonalenie a, pravda, i kvalitatívny vzrast. Číselný prírastok, ktorý má od začiatku stúpajúcu tendenciu a dal by sa i štatisticky vyjadriť, nemal v kvalite diel vždy rovnocenného činiteľa. Ani v druhovej rozvrstvenosti, ani v zadelení diel podľa vekovej hranice niet tu rovnomerného zastúpenia, lebo prevládajú rozprávky (pôvodné i preložené), ktorých je dobrá tretina, kým podľa veku zjavná je prevaha diel pre stredný stupeň žiactva (9—12 rokov). Pre najmenších a dorastujúcich je počet kníh oveľa menej.

Asi do roku 1930 vzrast našej spisby bol pomalý, neorganisovaný a neprejavoval sa nijakými zvláštnymi umeleckými (literárnymi)

hodnotami. Popri čítaní výchovnej a rozprávkovej náplne pribudly diela s národno-vlasteneckým zameraním, ale literárne a graficky pokračovalo sa na doterajších cestách. Na tlač, ilustrácie a výber papiera nekládol sa nijaký zvláštny zreteľ.

Nové obdobie nastáva tu začiatkom druhého desaťročia, keď v Matici slov. založili edíciu Dobré slovo, v Spolku sv. Vojtecha Vátru a po ich vzore aj ostatné nakladateľstvá nastupujú nové cesty grafického zdokonalenia a náročnejšieho literárneho výberu. Od tých čias vzostup po dokonalejšom vystrojení tlačeného slova pre mládež prejavuje sa stále zreteľnejšie. Dnes prevážná časť tejto tvorby nielen že vyhovuje najvyšším požiadavkám moderného grafického umenia, ale výprava niektorých vydaní Matice, Trávníckovho nakladateľstva, J. Horáčka, Spolku sv. Vojtecha a Transcicia je priamo skvostná. Škoda, že často pre zvýšenú starostlivosť o vonkajší efekt zabúda sa na vnútornú hodnotu knižiek. Pod vábnym obalom skrýva sa neraz literárne a výchovne menejcenný text.

Za tri desaťročia mala táto literárna tvorba celé desiatky horlivých pestovateľov, imitátorov a propagátorov, v nich, pravda, bolo už oveľa menej skutočných spisovateľov-umelcov.

No nechýbajú nám ani takíto tvorcovia, ktorí obohatili našu spisbu dielami nevšednej umeleckej krásy, psychologickej hĺbky, pedagogickej múdrosti, znamenajúce teda opravdivé literárne hodnoty. Máme spisovateľov nadpriemernej úrovne a J. C. Hronský je umelec európskeho formátu.

Stále nástojčivejšie však pociťujeme potrebu mať odborný kritický orgán pre túto literatúru, pevnú organizáciu jej tvorcov a tak vybudovať presný pracovný plán s vecnou a odborne pestovanou tvorivou kritikou, ktorej nedostatok sa prejavuje stále zreteľnejšie.

*

V prozaickej tvorbe priekopnícka je práca J. C. H r o n s k é h o, a to jednak ako rozprávára (Budkáčik a Dubkáčik, Smelý zajko, Smelý zajko v Afrike, Zlatý dážd', Tri múdre kozliatka, Zlatovlasá sestra, Brondove rozprávky), poviedkára (Sokoliar Tomáš) a pôvodcu zábavno-poučných diel (Zábavky strýca Kurkovského a Strýcovo vrtielko). Jeho diela prinášajú nielen tematické osvieženie, ale po dovtedajších neupravených prostonárodných rozprávkach a didakticky zameraných výboroch znamenajú vysokohodnotný literárny čin. Hronský stal sa majstrom umelej a upravenej prostonárodnej rozprávky a pôvodcom najkrajšej sociálno-historickej poviedky. Jeho slovenčina umeleckou štylizáciou a hravosťou, akou vytvára a prekvapujúco strieda jednotlivé obrazy a dôkladným využitím eufonickej krásy jazyka v rymujúcich sa vetách, do ktorých uzatvára bystré postrehy a myšlienky, značí vrchol všetkého úsilia po svojskom a literárne kultivovanom vyjadrovaní sa v tomto druhu

literárnej tvorby u nás. Stal sa učiteľom mnohým, či v pôvodných alebo upravených rozprávkach, a to rovnako v kompozícii a v charakteristike osôb, najmä však v používaní jazyka ako jemného nástroja na vystihnúť radosti i ponurých myšlienok, duševných poryvov a problémov, sklamaní i víťazstiev, najmä však slnečného jasú skutočnej detskej veselosti.

L'ud o n d r e j o v upozornil na seba Rozprávkami z hôr, púta- vými to detskými reminiscenciami, potom tematicky i kompozične dosť originálnymi dobrodružnými cestopismi (Africký zápisník, Ho- rami Sumatry, Príhody v divočine). Najkrajšia je jeho Zbojnícka mladosť, určená pôvodne pre dospelých. V nej realisticky verne opisuje život detí so zvláštnym pochopením všetkých problémov, s ktorými sa musely vyrovnávať. Rečová ústrojnosť tohto diela je u nás niečo ojedinelého: stručná (až prISTRUČNÁ) vetná stavba a jed- nako koľko v nej krásy a originality!

V rodinnom prostredí povstaly rozprávkové knižky Dr. J á n a B a l k u : Ako chodily cicušky do školy, List od Lipky, O Cyrkovi Pobehajkovi, O umbíkoch macúrikoch, Tik-tak. V nich se zvláš- ňvm porozumením pre záujmy detského sveta peknu, kultivova- nou slovenčinou rozprávané sú události, obsahovej i štruktúrálnej príťažlivosti, detskej bezprostrednosti a hravosti.

M i c h a l Š t e i n h í b e l po didakticky preexponovanej a ume- lecky ešte nevyzretej knižke O neposednom Lackovi ukázal sa sku- točným umelcom slova i znamenitým psychologom v nacionálne a sociálne ladenej poviedke Za smidkou chleba a vo svojom vrchol- nom diele Magduša, kde sila a krása charakteru Hel'pianky a jej celý zjav i pri čiastočnom romantickom podfarbení je predstavená až klasicky. Varovným hlasom za udržanie našej slobody je práca Už nikdy viac! Pohnuté časy Slovenského národného povstania na Horehroní opísal v knižke Rušné prázdniny lyricky presýtenou dik- ciou. Len didaktické poslanie majú dve veršované práce: Čo sa stalo jednej noci a Ňumba a Čumba.

Banskoštiavnický kraj oživil vo svojich povestiach (Sitniansky vatrár, Zvonárik od sv. Ilju, Sitnianska biela skala, Hudcov vrch, Sebechlebskí hudci) J o z e f H o r á k. Vznikly jako syntéza l'udo- vého podania a obrazotvornosti spisovatel'a i jeho znalosti kultúrno- historických i politických dejín tohto kraja. Na nich zretel'ne možno pozorovať autorov literárny rast v kompozícii a najmä v rečovom vyjadrovaní sa. Román Víchrica je ozvenou udalostí prvej svetovej vojny, Na perutiach vtáka Ohniváka zase pohnutých čias v r. 1938. Poviedka Ocel'ový tátoš a rozprávková knižka Mašinový doktor sú znamenitou ukázkou o zábavno-literárnom propagovaní veľkých technických vynálezov i poučením o vynálezcoch. Prvá z nich je aj hodne nacionálne fundovaná. V najnovšej tvorbe (Pikulík) kráča

v šľapajach J. C. Hronského a oživuje slovenský odboj zpred sto rokov (1848—49) v historickej povesti Bubeník otca Hurbana.

Kým vo dvoch dielach *F r a n t i š k a K r á ľ a* (Jano, Čenkovej deti) smutné detstvo autora i jeho učiteľské účinkovanie má svojské charakteristické zvýraznenie na podklade naširoko osnovaného sociálneho problému a v druhej knižke aj v náročnej umeleckej forme, *Ivkova biela mať J á n a B o d e n k a* je klasickým románovým výtvorom, lebo v ňom pôvodca hlboko a zriedkavo objektívne pochopil životnú problematiku chudobného chlapca, jeho provinenie až po poznanie, že láska i nejchudobnejších rodičov je najlepším a najtrvalejším hrejivým pocitom. V umelecky vysoko náročnej dikcii ukázal sa bystrým analyzátorom složitých duševných problémov a objektívnym posudzovateľom. Ivkova biela mať slovesnými kvalitami, majstrovskou štruktúrou i zriedkavou objektivitou patrí k vrcholným výtvorom našej literatúry pre mládež.

Rozsiahla historická próza *J o z e f a B r a n e c k é h o*, i keď nie je výslovne určená mládeži, je pre ňu užitečným čítaním. Či už ide o historické romány (*Fráter Johannes, Poklady Matúša Čáka*), alebo sbierky rozprávok, povestí, báji a článkov (*Keď rupy ožijú, Trenčín—Trnava, Zo starého Trenčína, Skalka, Pribinove vrby*), všade nachádza množstvo historických poučiek a vzorov národného hrdinstva i osobnej počestnosti, pravda, i povahy deštruktívneho charakteru, ktorými sa rozširuje vedomostný obzor mladých, utvrdzujú sa v nich šľachetné ctnosti a tak vytvárajú skutočné slovenské a kresťanské charaktery. Knižky B. čítajú sa dobre, majú umne vykonštruovanú fabulu, solídnu stavbu a krásnu slovenčinu.

Historický charakter má aj prevažná časť tvorby *J á n a D o m a s t u* (Mladý vlk, Slovenské legendy i sväzky historických povestí, sossbieraných s Vladimírom Plickom). V nej autor zahl'adel sa do najstarších dejín nášho národa a na životné osudy slovenských svätcov a mučeníkov. *Vranka Hanka* je didakticky účinná rozprávka a knižka *Ženilo sa motovidlo* zaujímavý a podarený pokus rozprávkového spracovania ľudovej piesne. Jeho práce ukazujú na dobrú znalosť tematiky, plynulé rečové vyjadrenie so zjavnou tendenciou o svojský výraz.

Zpomedzi prác *F r a n t i š k a S v o b o d u* najhodnotnejšie i najobl'úbenejšie sú legendárne sbierky a niektoré rozprávkové knižky (*Legendy a rozprávky malého Ježiška, Dievča a zvon, Strieborná kavka, Zlato v mravenisku*). Jeho niektorým rozprávkovým knižkám (*Smelý Ivan, Som myšička, myš*) chýba širšie a ucelenejšie obsahové rozpätie i plynnejšie a náročnejšie rečové vyjadrenie. Svoje rozprávky pomenoval civilizačnými, čím chcel zdôrazniť ich výchovné a poučné poslanie.

Rozprávkové diela *Š t e f a m a H o z u*, či so zosobnenými zvie-

ratmi (Líška Pipuška, Srdce zlatých hodiniek), alebo prevažne naučného obsahu (Smoliarov chlapček), nemajú literárnych ambícií. Vznikly výlučne z didaktických dôvodov. Najčítanejšia je jeho historická povesť Tatári idú (vyšla aj p. n. Na skale Útočišťa).

Tvorba Ferdinanda Gabaja je nerovnakej literárnej hodnoty. Kým Gul'ka a Jamka a Evičkiné rozprávky majú zaujímavé námety a ucelenú dejovú stavbu s presvedčivým psychologickým spracovaním v primeranej kultivovanej slovenčine, čo čiastočne platí aj o knižkách Kolobežka a Hrk a Frk, zatiaľ umelecké a didaktické značenie Jarabáča a Cirkusu Hopsasa je problematické.

Vstup Petra Suchanského do spisby pre mladých bol sl'ubný, nebo hneď v prvej práci, Záhadne lietadlo, ukázal svoj osobitý smysel pre dobrodružné čítanie, či v tematike, dejovej osnove, v tendencii diela i rečovej štruktúre. Keď potom po niekoľko-ročnom pobyte v Brazílii vrátil sa domov, svoje zážitky spracoval v niekoľkých knižkách (V Brazílii, Diamantové údolie, Stratení l'udia, Zlaté mesto v pralesoch). V nich osvedčeným spôsobom poukázal na honbu za bohatstvom, na tragiku i strasti s jeho získavaním spojenú, vložiac všetko toto do nanajvyš napínaveho a dejového uceleného obsahu. Najkrajšie a literárne najprepracovanejšie je posledné dielo o slávnych časoch ríše Inkov.

Dr. Jozef Mikeš po obsahove krásnej, ale rečove neupravenej knižke rozprávok zo života zvierat (Rozprávky lesného šera), vydal obsiahle dielo o dunajskom ostrove (Pytláci na Dunaji), v ktorom nielen odborne a pútavo sa rozhovoril o faune tohto kraja, ale pre zvýšenie záujmu dal práci aj originálnu fabulu, aby poukázal na človeka-pytliaka ako nepriateľa a ničiteľa zveri i na jeho zaslúžený trest. Rečová ústrojnosť diela je ťažšia a vyžaduje vyspelejších čitateľov. (Pokračování).

NYNĚJŠÍ STAV LITERATURY PRO MLÁDEŽ.

Em. Vejvodová, řed. měšť. školy.

Naše knihovny pro mládež, vybrakované v době okupace, místy zničené válkou, potřebují doplnění, případně znovuzřízení. V pohraničí nebylo začátkem školního roku 1945/46 ani knížky, a hlad po četbě byl veliký. Po pravdě musíme přiznat, že se při nucených revisích odstranilo i mnoho braku z knihoven. Shánění hodnotné náhrady za ně je nemalá starost a odpovědnost. K tomu je především třeba přehledné orientace o tom, co knihkupecký trh nabízí mladší generaci učitelské, i důrazné připomínky, jak mocným činitelem je kniha v duchovním vývoji dítěte. Odborníci v tomto úseku písemnictví se přihlásili k slovu hned v prvním roce naší obnovené

svobody brožurou »Dnešní dětská kniha«, v níž tlumočili své požadavky pro dětského čtenáře.

Dr. B. Heller pojednal v ní o nutnosti hodnotné dětské knihy, věcné a poutavé a při tom co nejlevnější. S literaturou pro mládež se nesmí spekulovat, jde o podporu jejího duševního života, jde o službu národu. Dr. Milan Maralík ve studii »Dítě, literatura a skutečnost« předvádí schema vývoje dětské četby. Z této psychologické stati vyplývají dva požadavky na dětskou četbu: 1. aby živila náležitě fantasmii a 2. aby převáděla do skutečného světa. Autor se jeví jako zarytý pozitivista, který se obává, aby dospělí svým záhalem nevnášeli do duše dětské představy cizí, mystické, bohy, anděly, ďábly. Vidí v tom nebezpečí, že »dítě nebude tyto bytosti chápat jako pouhé symboly(!), nýbrž přisoudí jim realitu a moc, kterých nemají, moc, které se bude bát a třeba navždy bát, (9) ... bude si vykládat svět a jeho řízení jako následek jejich působení, podlehne fatalismu, oslabujícímu jeho sociální aktivitu.«

Požadavky pozitivismu nebo lépe řečeno atheismu nejsou ničím novým. Těžko mluvit slepému o barvách. Není však pouhá náhoda, že díla, označená kritikou za vyvrcholení výpravné české prózy pro mládež, především Křelinův skvělý román chlapectví »Z bukového dřeva«, čerpaný z dětského světa vesnického a »Duhový míč« I. R. Malé, obraz životní plnosti inteligentní rodiny velkoměstské, nemluvě o Karafiátových »Broučcích« a knihách M. Holkové tkvějí zcela v křesťanské tradici. Její vliv neznamena oslabení, ale rozmnožení sociální aktivity mláďí.

Nora Fried se přimlouvá za moderní dětskou pohádku, žádá nový vzduch do pohádek. Nabádá autory, aby zanechali starých kliší o princeznách, čarodějích a králich. Žádá, aby v pohádkách byl řešen problém solidarity a udavačství, kamarádství, pohlaví, míru a války, bohatství a chudoby, sociální spravedlnosti. Pak prý je budou děti dychtivě a vděčně číst (13). Tedy požadavek tendence v pohádkách. Bude ovšem velmi záležet na umění a taktu autorů, aby z těch mnohých problémů řešili pouze ty, jež jsou přiměřené psychologii věku čtenáře, jinak je veta po poesii i hodnotě práce po mravní stránce!

Ing. J. Hon s, autor dobrých knih pro mládež z oboru techniky (»Pojďte s námi měřit zeměkouli«) i skvělé knihy dobrodružství práce a odvahy (»Až na obzor«), uvažuje o technických námětech v písemnictví pro mládež. Je třeba dobrých znalostí a opravdového básníka pro tuto literaturu. Rud. Lužík ve své hutné stati plné dobrých postřehů (»O významu dětské lidové poesie«) ukazuje k této poesii jako k jedinečnému prameni, z něhož načerpáváme vzory pro přebudování a znovuvybudování veršů pro děti, poučíme se o motivech, rytmu a smyslu pravé poesie, jakou děti chtějí a

jaká má být, mají-li ji děti milovat (22). Hovoří nadšeně o nedoceněné kráse této poesie, jak se jeví v nespočetných říkadlech, kouzelně krásných rozpočítadlech, hřejivě lidských modlitbičkách a popěvcích, v drobných epických příbězích, v rýmovaných hádankách, v lidových písních, v dialogisovaných částech dětských her a podobně. Vhodně připomíná, že pravou příčinou úspěchu díla Sládkova, Procházkova a Kožíškova byla skutečnost, že dovedli nalézt vzor v lidové poesii, dovedli se svými verši přiblížit duchu a slovesným základům lidové poesie.

Knihovník Jar. F r e y probírá v krátké stati hlavní potřeby našich dětských knihoven, rýsuje spolupráci se školními knihovnami, jejichž činnost chce omezit na poskytování literatury pro povinnou školní a domácí četbu. Jan H o s t á ň všímá si nejvíce čtené četby mládeže, totiž časopisů a novin v pohledu retrospektivním u nás i v cizině. Kritikuje jejich úroveň, přimlouvá se za vybudování lepší sítě kolportáže, na níž by měli mít podíl i listonoši, kněží a učitelé ve školách, jako je tomu u severských národů. V redakci dětských časopisů by měli sedět nejlepší spisovatelé pro mládež a nejlepší znalci dětské duše. Je třeba vychovávat dokonalým uměním, lidmi ryziho charakteru, milujícími děti, průbojnými.

Vladimír P a z o u r e k vytyčuje požadavky odborné kritiky dětských knih, jež by spolehlivě přinášela poučení theoretické, estetické a výchovné pro autory i pedagogy. Volá po lidech schopných, náležitě připravených theoreticky i prakticky, lidech mladých duchem i názory, pokrokových, bojujících za očistu, pravdu, hodnotu a klad, kteří zároveň mají být poctiví, charakterní, svobodní a nebojácí. Nechť se dětem nedostávají do rukou špatné knihy jen proto, že nemáme vyspělou kritiku.

S podnětnými články uvedenými ve zmíněné brožuře možno souhlasit až na některé výhrady, naprosto však zaráží stať »Socialismus a marxismus v dětské knize«, jejímž autorem je G a l l i (vl. Eduard Felix). Rozvádí myšlenku, že je nutno dobývat srdce mládeže pro socialismus, nevnucovat, ani nevštěpovat jeho zásady, nýbrž vésti ji a připravit tak, aby ona sama objevila socialismus Karla Marxe. Romantická četba o nebezpečí, hrdinství, jak je žádá chlapecká duše, má být k tomu jistým prostředkem (20).

Autor není osamocen ve svém volání. V 2. čísle »Informací zem. výzkumného ústavu pedag. v Brně« článkem »Výchova uměním« se ukazuje na knihy ruských autorů Katajeva, Gajdara, jež vychovávají uměním. Pisatel označený -tn- vybízí: »Neptejte se jen a jen na uměleckou hodnotu díla, které mladým předkládáme... Naším vodítkem musí být také současnost a z ní vyplývající postoj hodnotící.« Též Vladimír P a z o u r e k ve své jinak zajímavé knížce »Přítomnost české literatury pro mládež«, zahrnující deseti-

letí tvorby, naznačuje rovněž, že na obsah nové tvorby bude mít vliv politické zaměření našeho státu (12).

Jakou odezvu mají tyto theorie v praxi autorů, o tom vyslechněme nejprve stručnou zprávu v 4. čísle »Informací zem. výzkumného ústavu ped. v Brně« suchými daty statistiky. Zjištěno, že v prvním roce našeho osvobození vyšlo 159 knih, jejichž hodnota v celku neuspokojuje. Z desítky nejlepších připadají na překlady 3, jeden soubor klasických pohádek (Němcové, Erbena, Kuldy, Dobšinského), jedno přebásnění klasického díla, takže původních věcí českých autorů je z této desítky pouze 5! Produkce knih pro mládež je vážným upozorněním na uměleckou a literární krizi, na pokles úrovně knih. Ještě průkaznější svědectví o tom podává výběrová výstavka 250 knih, uspořádaná v prvním »Týdnu dětské radosti« (r. 1946) v sálech někdejší Moderní galerie v Praze. Výběr vykonala porota z členů Masarykova lidovému výchovného ústavu, odborných spisovatelů pro mládež ve spojení s jinými odborníky, zvláště s Komenského výzkumným ústavem pedagogickým, při čemž rozhodovaly pouze umělecké zřetele. Byla tu nápadná převaha starších, umělecky i čtenářsky stále živých autorů nad spisovateli novějšími. Šlo o období od let devadesátých do nejnovějších týdnů edičních, ale jen knih stále čtených. Uměleckým požadavkům nejméně vyhověly práce z dob těsně po obou světových válkách, knihy politicky tendenční, vpravdě jepicové práce, jež zastarají během krátké doby pro svou bezcennost.

Dr. Fr. B u l á n e k v článku »Koho čeká písemnictví pro mládež« (Svobodné noviny 22. VI. 1946) upozorňuje, jak současná literatura pro mládež se nechce vymanit z konjunkturálních metod, jež vedou k beletrii pro pouhou časovou potřebu. Avšak slovesnost pro mládež a slovesnost vůbec má být spolutvůrcem duchovních a mravních hodnot lidských, jež nepramení z dobových zájmů a hesel, nýbrž tkví hluboko ve věčně lidském. Proto klasikové vítězí nad současníky, že jejich díla vyrůstají z neuvadajících hodnot.

Právě proti tomuto nezdravému zjevu, kdy se dává umění do služeb politické strany pod záminkou posluhování státním zájmům, byl namířen projev presidentův při zahájení sjezdu českých spisovatelů o »stranickým stanoviskem duševně spoutaných, zaujatých lidech, . . . jakými spisovatelé býti nemají. Spisovatel a umělec má být zcela svobodný a prostě svůj.« Básník sice musí být synem své doby, ale nemá podlehnout jejímu vlivu, nýbrž má ji sám ovlivnit, povznášet generaci k duchovní ušlechtilosti, nad obor pouhých časných zájmů a snah, ukazovat cestu k hodnotám věčným. Na takového básníka a spisovatele čeká písemnictví pro mládež.

Krisi současné literatury pro mládež přiznává i V l. P a z o u r e k

v citované brožuře »Přítomnost české literatury pro mládež«. Největší úpadek se jeví v knihách raného dětství (leporela, Marbulínkové). Mezi mnoha autory je málo umělců; toť příčina, jež přivedla četbu mládeže až na okraj literárního braku. Podprůměrné a průměrné knihy vznikají literární imitací, též rutinérstvím (řemeslnou výrobou). Pravý básník nepodlehne ani módě, ani šabloně.

Boj o pohádku byl vyhrán, i když nastal vývoj od pohádky lidové k pohádce technické, jež není vrcholem ani cílem této tvorby. Pravou Popelkou v literární tvorbě pro mládež jsou verše a epická próza, které vyžadují celého umění, skutečné literární osobnosti. Z vydaných souborů lidové pohádky náleží prvenství pracím Jiřího H o r á k a »Český Honza« (vyd. r. 1940) a »České pohádky« (r. 1944). Krásný je též soubor Olgy U h r o v é »Moravské pohádky« (1944) a »Kytička kvítí« od Beneše B u c h l o v a n a. Úspěšné jsou i technické pohádky: P. N a u m a n a »Pohádky o mašinkách«, J. H o n s e »Pohádky silnic, mostů a tratí«. K osvědčeným pohádkářům náležejí J. J a n o u c h, V. M a r t í n e k, zvláště však Miroslav H a n u š knížkou »O bláznivém knížeti«. Je to kniha lidsky upřímná, básnicky silná, plná mravního bohatství a básnického posvěcení. Š n o b r ů v sborník pohádkový »Májový sen« není zdařilý po všech stránkách, ani K u b í n o v y soubory nejsou vždy vhodné dětem.

K rozmachu dětského verše přispěli moderní básníci H a l a s, H r u b í n, B e d n á ř a V. R e n č svojí tvorbou pro děti. V próze pro mládež jeví se potřeba strhujících děl, jako je na př. »Z bukového dřeva« od Fr. K ř e l i n y, »Tereзка Martinova« od M. H o l k o v é, »Duhový míč« A. B. M a l é. Dívčí četba má svůj nepopiratelný význam, je-li ovšem na úrovni, jako na př. knihy H o l k o v é, B u l á n k o v y (Sluneční vrch, Malá modistka) a M. P l u h a ř o v é »Trojlístek vítězí«. V. Pazourek hodnotí realismus M. Holkové, oproštění od falešné sentimentality, zdravé kořeny jejího optimismu životního.

K o ž í k ů v dívčí román »Pírinka« je kniha libivá, pro vnější efekt bez hloubky a uměleckého propracování. Lepší je jeho »Prstýnek z vlasů«, ač i tam předvádí pouhé figurky knižní, ne skutečné děti; opět snaha po sensaci, pracovní spěch je na újmu psychologického prohloubení. Kniha »Svatá holčička« od téhož autora je nepřilíš zdařilý pokus o moderní legendu. Knihy dobrodružné odvahy, hrdinství a techniky napsali zdařile: J. U r b á n e k o životě Amundsenově (Hrdina obou pólů), S e v e r i n o J. R e s s l o v i (Ohnivá perutě), D v o ř á k (Bloudění severem) a J. K n o b o cestách turnovského rodáka Č. Paclta (Kámen ze všech nejkrásnější).

Dějepisná povídka se pěstuje méně než v dřívějších dobách,

obvykle ve spojení s dobrodružným námětem, jako je tomu u *Bonharda* (*Bohatýrská srdce*), *Vi. Drnák* (*»Za bílým půlkoněm*), *Vi. Donáta* (*»Zrádný nápoj*), *Jar. Janoucha* (*»Pro čest a slávu*). Značně nad průměr vynikají *Vavříkův »Marco Polo«*, *Olbrachtovo dílo »Ze starých letopisů českých«* a zejména *Alberta Vyskočila »Kryštof Kolumbus«* zvláštní krásou básnického podání i dušezpytnou hloubkou a zaměřením.

Hojnější jsou náměty z přírody, ač nestejně úrovně; dobré jsou práce *J. Nového*, zejména ze života liščího (*»Potulný lovec«*), pozoruhodná je kniha *Bl. Černovické »Ping«*, inspirovaná filmem téhož jména.

Partyzánské příběhy ne našly dosud dobrého vykladače. *»Partyzánská rokle«* *H. Týneckého* je odstrašujícím dokladem. Kritika *Pazourkova* v uvedené knize postupuje v celku tak, jak naznačila skupina brněnských kritiků r. 1940 brožurou *»Literatura pro mládež 1940«*, jež byla označena za literární čin. Jde v ní o přímý a nesmlouvavý soud i vůči literárním veličinám (*Kopta, Kožík*) po umělecké stránce. Tím vyniká nad kritický časopis *»Úhor«*, který kritisoval shovívavě i podprůměrné věci, jako na př. literární sborník *»Veselá škola«*, *L. Merlínové »Zdenin světový rekord«* a j., ostře však odsuzoval náboženskou tendenci, byť byla podána nevtíravě. Místo *»Úhoru«*, který zanikl ve světové válce, nastoupila *»Štěpnice«*, jejíž postoj ke křesťanství není o nic vlídnější. Nad to se v ní uplatňuje jednostranné politické zaměření.

Máme právem své výhrady po náboženské i mravní stránce k některým z doporučených knih (*Majerové Robinsonka, Kuzmův Špalíček, Vilém Tell, práce Kubínovy a Sulovy, Alžírský zajatec od Vygodské* a j.). Nejen umělecká výchova, ale též mravní jsou problémem literatury pro mládež. Z těchto důvodů jsme zahájili akci pro soupis dobrých dětských knih i pro dospívající mládež, nejprve posudky ve *»Věstníku katolického učitelstva«* až do jeho zastavení ve válce. Po válce vycházejí tyto posudky v příloze *»Dobrého pastýře«* ve *Frýdku*, za redakce *P. R. Schikory*. Je potřeba rozšířit okruh spolupracovníků i zájem o věc, přípravu a poučení. Vytýká-li zmíněná kniha *Pazourkova* nedostatek pochopení u nejmladších učitelů a profesorů, je na katolických vychovatelích, aby dokázali činem, že jim na uměleckém a mravním povznesení české mládeže četbou velmi záleží.

Užitá literatura: *Dnešní dětská kniha* (*K. Synek, Praha (1945)*), *B. Fučík, O knihu pro mládež* (*V. Petr, Svazky č. 6*). *Vi. Pazourek, Literatura pro mládež č. 75. Literatura pro mládež. Sborník statí a posudků* (*Peč. museum v Brně*), 1940. *Vi. Pazourek, Přítomnost české literatury pro mládež* (*V. Petr, Praha*), 1946. *Časopisy: Štěpnice, Informace výzk. ústavu pedagog. v Brně.*

PO SJEZDU ČESKOSLOVENSKÝCH HISTORIKŮ.

Bedřich Smékal, profesor.

Po deseti letech, která uplynula od I. sjezdu čs. historiků, měli si naši dějepisci co říci, když se ve dnech 5.—11. října sešli na svém II. sjezdu. Zájem byl opravdu veliký. Nových problémů se nahrnulo tolik, že je nestačili rozebrat přednášející profesori a docenti — v diskusích pak už se vůbec účastníci nemohli vymluvit, a to právě o věcech nejpálčivějších. Bylo zkrátka vidět, že historie jako věda — a tím víc dějepis jako vyučovací předmět na školách — stojí v průsečníku naší doby. Právě dějepis je přímo válečným heslem, jímž se poznávají různé ideové směry. Zase stanula všem účastníkům sjezdu živě před očima stará pravda: *historia — magistra vitae*.

Přímo varovným znamením zmatků doby je postupující zmatení jazyků. Sjezd si toho všiml při otázce historického pojmosloví a názvosloví. Což o to názvosloví — snad by se mohlo dojít ke shodě. Ale jde o to, že se nám rozplizly do nejasnosti základní pojmy, třeba »lid«, »národ«, »stát«. Mnohokrát během sjezdu bylo třeba, hlavně v diskusích, upozorňovat na to, jak se v průběhu dějin měnil na př. pojem »národ«. Můžeme ke kladům sjezdu připočítat, že si uvědomil potřebu jasných a přesných pojmů a že se také o tuto jasnost snažil. Není to sice nic víc než světélko na okraji cesty — ale přece . . .

Historikové jsou celkem lid uvážlivý. I když denní vřava stranické politiky opíjí lidi, přece se celkem podařilo udržet sjezd mimo přímé ohlasy politických zápasů. Sjezd klidně vyslechl referát dr. Jar. Charváta »Dialektický materialismus ve výkladu dějin« a pak koreferát univ. prof. dr. Jiřiny Popelové-Otáhalové na totéž thema. Může nás zajímat celkové stanovisko: Dialektický materialismus není pro historika dogmatem, ale *m e t o d o u* poznání, sice mnohdy užitečnou, ale ne jedinou a nikoli rozhodující. Na útočnou poznámku dr. J. Slavíka o sovětském historikovi Pokrovském (který byl prohlašován za velmistra marxistické historiografie a pak najednou obratem ruky odsouzen a vytýkány mu omyly a bludy) odpověděl jeden z našich marxistů, že podstatou historického materialismu je právě *z m ě n a*.

Sympaticky zněla slova dr. J. Slavíka hned v první přednášce, kde závěrem uvedl ethické požadavky v historiografii. Žádal vědu nezištnou, nebojácnou a svobodnou. A konec sjezdu byl zarámován opět podobným prohlášením předsedy prof. dr. Stloukala, který reklamoval svobodu vědy i proti měnivým politickým programům.

Tady šlo také o jinou věc. Prof. dr. Chaloupecký přednášel o vývoji vztahů a soužití česko-slovenského. Došel k názoru, že vědecky vzato jde o národ jeden, který se rozštěpil, protože u Slováků není vůle k národní jednotě. Ale tato vůle je také určena dějinným vý-

vojem. I když dnes na Slovensku převládá vůle být svébytným národem, nepokládá dr. Chaloupecký myšlenku československé jednoty za věc navždy poraženou — právě na základě historického vývoje, společného Čechům i Slovákům, čehož nelze nedbati. To jsou ovšem výsledky vědecké podstatně jiné, než dnes v košickém programu uplatňovaná představa dvou národů. A v této věci žádal dr. Stloukal pro vědu svobodu. Pro školskou praxi je tomu však poněkud jinak, jak upozornil zemský školní inspektor Lomský: Škola je zřízení státní a nemůže nedbati vládního programu.

K dojmu, že se sjezd staví na stanovisko československé národní jednoty přispěla také neúčast Slováků. Slovenská historická společnost se totiž nemohla shodnouti se Společností československou, pořadatelkou sjezdu, a tak se stalo, že ze Slovenska bylo přítomno jen asi 15 historiků. Jediným přednášejícím ze Slovenska byl býv. ministr, prorektor bratislavské university prof. dr. Ant. Štefánek, který se horlivě zastal díla první republiky na Slovensku a zřetelně dával najevo své československé národní smýšlení. — Myslím, že převaha »českoslovenství« na sjezdu překvapila i mnohé účastníky. Byla ovšem spíše zdánlivá než skutečná. Kdyby byla otázka postavena tak: Jsou d n e s Češi a Slováci jeden nebo dva národy — byla by odpověď jednoznačná. A otázka, proč se z nich staly dva národy, nemůže být řešena v krátké přednášce a ještě kratší diskusi, nota bene ještě k tomu za neúčasti druhé strany. Tak je vysvětlitelné, že »prof. Chaloupecký v replice celkem zdařile obhájil své these«, jak napsaly v referátě »Svobodné noviny«.

Často omílanou otázku o našich zemích jako o křižovatce nebo mostu mezi Západem a Východem řešil temperamentně prof. dr. J. Macůrek v tom smyslu, že uznává jen jedinou, a to evropskou kulturní oblast. Rozdíl Východu a Západu je podle něho v podstatě pouze politický, mocenský. Jsou ovšem kulturní odlišnosti, ale nikoli takového rázu, abychom pokládali svět románsko-germánský a byzantsko-slovanský za zásadně rozdílný. Naprosto odmítal názor, že máme nějaké zvláštní poslání v srdci Evropy, abychom byli mostem mezi Západem a Východem.

Účastníci sjezdu slyšeli mnoho zajímavého o našich hospodářských a sociálních poměrech, zvláště v době národního obrození a průmyslového i finančního kapitalismu (dr. J. Klepl a dr. Miloslav Volf). Promluvili také dva aktivní ministři: prof. dr. Nejedlý a doc. dr. Ripka. Ripkova přednáška o vývoji české demokracie zaslouží důkladného prostudování, až vyjde ve sjezdovém sborníku. Je velmi cenná. Ohlasem let nedávno minulých zaznívaly výklady o zápasu mezi Čechy a Němci, jak vykládat naše dějiny.

Docela jiný tón, než z těchto řečí po výtce učených, zavanul ze slov bělovlasého dr. ing. O. Dorazila. To promluvil učitel a vy-

chovatel v plném slova smyslu. Hovořil o dějinách jako prostředku výchovy filosofické a mravní. Přes všechnen ušlechtilý zápal, s nímž radil čísti ve škole slova moudrosti starých Egyptanů, Mesopotamců i jiných východních národů, řeckých mudrců, jako Platona, i římských stoiků a nezapomínat ani na bibli, neubráníl se člověk myšlenky, jak by při tom všem mravní výchova stála na písku a měnila se v plané moralisování: mluv pravdu, cti své rodiče — když by bible zapadla jen mezi spisy pohanských mudrců a ztratila se její jedinečnost jako slova Božího. Nestáčí to, co radí ušlechtilá rada muže, který se chtěl stát a stal se učitelem.

Nakonec jeden dík historickému sjezdu. Pozvedl z ticha mlčení památku prof. dr. J. Pekaře. Jeho jméno už zase zaznělo naplno. Dr. Jaroslav Werstadt rozlišil, co u Pekaře záměrně skreslili nacionalisté; v čem se Pekař opravdu mýlil a co z jeho myšlenkového odkazu trvá, především jeho ušlechtilý nacionalismus, mravně podepřený. V tom je v podstatě shoda mezi Palackým, Masarykem a Pekařem. Ještě více se pokoušel o obranu Pekaře jeho nejvěrnější žák prof. dr. Chaloupecký.

Delegace sjezdu položila také věnec u hrobu prof. dr. Šusty. Pekař a Šusta — dvě světla naší historické vědy tedy opět září českým historikům. A to je znamení, že se u nás jasní.

RESOLUCE Z KURSU NEKONFESIJNÍ MRAVNÍ VÝCHOVY.

Dr. Josef Holubníček, profesor.

Časopisy »Komenský« č. 2, str. 127 a »Školství a osvěta«, 17-II, str. 221 otiskují resoluci z kursu mravní výchovy bez náboženského vyznání, konaného v Šumperku od 17. do 23. srpna t. r. Účastníci — učitelé a profesori — se na ní usnesli po vyslechnutí přednášek univ. profesora V. Příhody, univ. prof. A. Bláhy, doc. dr. A. Trapla, dr. J. Otáhalové-Popelové, vlád. rady J. Maryšky atd.

V zásadě vítáme, že si konečně povolání činitelů, a to i z nejvyšších školních a úředních míst, začínají všimnout bezútěšné opuštěnosti školní mládeže bez náboženského vyznání po stránce mravně výchovné. Je ovšem poněkud nezvyklé, že z tohoto kursu vzešla resoluce, neboť kursy mívají charakter výhradně pracovní, vydávají se o nich zprávy a sdělují se veřejnosti výsledky jednání a nové poznatky, k nimž došlo. Veřejnosti nestačí konstatování, že je nutná mravní výchova dětí bez vyznání, která by nahradila výchovu nábožensko-mravní, ale zajímá se v první řadě o to, na jakých ideových zásadách bude tato výchova spočívat. Chybí nám tudíž nejdůležitější prvek pro naši orientaci v této výchovné otázce. Chybí nám i náznak, jakými motivy mají učitelé v bezkonfesijní výchově působit na vůli dětí, aby se pro mravní jednání rozhodli

a v něm vytrvali. Rovněž se nedovídáme o methodách výuky nekonfesijní mravní výchovy a o theoretické a praktické průpravě účastníků, eminentně důležité u nově zaváděného vyučovacího předmětu. A to je závažný nedostatek ne-li kursu, pak aspoň zpravodajské služby o něm.

Resoluce má sedm bodů. Plně souhlasíme se 3. až 5. bodem, kde se žádá povinná mravní výchova pro školní mládež bez náboženského vyznání a možnost školení pro učitele a profesory, kteří by se připravovali pro její vyučování. Pokládáme totiž za povážlivé pro jedince i společnost, národ a stát, kdyby se nadále nedostávalo mládeži bez vyznání ve škole mravní výchovy. Je to rovněž spravedlivé a plně odpovídá pojmu s v o b o d y s v ě d o m í a pojmu s v o b o d y o b ě a n s k é, aby se tomuto požadavku občanů bez vyznání vyhovělo.

Požadavek tlumočený v bodu 6. resoluce, aby se poskytovala příslušnými úředními místy úhrada na besídky pořádané pro žactvo bez vyznání do doby, než bude zavedena nekonfesijní mravní výchova na školách, přirozeně předpokládá, že již budou známy a schváleny základní ideové směrnice výchovy a že bude přesně právnicky vymezen obsah a rozsah pojmu »besídka«, který je příliš široký a příliš mlhavý . . .

Udivuje nás však, jak došli autoři resoluce k přesvědčení, obsaženému v 1. bodě resoluce, který doslovně citujeme: »Žactvo bez náboženského vyznání stejně jako dospělí občané bez vyznání jsou v naší lidově demokratické republice dosud stále mravně i hmotně poškozování a občansky ponižování tím, že se jim nedostává stejných práv a stejné péče jako dětem a občanům příslušejícím k církvím.« Je snad stát vinen, jsou snad občané příslušející k církvím vinni tím, že děti bez náboženského vyznání nechodí do mravní výchovy? Nestalo se tak spíše po svobodném rozhodnutí jejich rodičů a snad již prarodičů, kteří odpadli od církve, konkrétně církve římsko-katolické? Tím se také dobrovolně zřekli její mravní výchovy pro své děti. ,Volenti non fit iniuria,« praví latinské přísloví. Mají, co chtěli, tedy se jim neděje křivda. Církev hlásá mravouku svého zakladatele Ježíše Krista, osvědčenou dvoutisíciletou životní praxí světců. Tu zavrhli jako nevědeckou, zpátečnickou, nedůstojnou pokrokového občana, a čím ji nahradili? Dosud ničím. A přece bezkonfesní mravouku mohou vytvořit jen občané bez konfese a rovněž jen oni mohou navrhnout ministerstvu školství osnovu bezkonfesní mravní výchovy jako vyučovacího předmětu. Učinili tak již?

A jak jsou »mravně a hmotně poškozování a občansky ponižování občané bez vyznání«? Projevuje se to snad tím, že je asi osmkrát tolik učitelů bez vyznání než žáků? Koho by tito učitelé učili,

kdyby nebylo katolických dětí? Kolik je celkem u nás občanů bez vyznání, a kolik procent ministrů, poslanců a vysokých ministerských úředníků je bez vyznání? Podrobné statistiky by byly velmi poučné!

Každý soudný občan, stojící na stanovisku práva a spravedlnosti a respektující principy demokracie, musí však se vší rozhodností odmítnout druhý a sedmý bod resoluce, které svou povahou vlastně do resoluce z kursu mravní výchovy nepatří a jeho význam velmi kompromitují. Tyto dva body jsou spíše popřením nežli podepřením mravní výchovy. Ani nekonfesijní výchova nesmí být v rozporu s obecně uznávanými mravními zásadami, z nichž právě nejzákladnější zní: »Co nechceš, aby jiní činili tobě, nečiň ty jim.« A tato zásada je úplnou samozřejmostí v demokratickém státě, kde prostě respektujeme mínění druhého, i kdvž to není právě mínění většiny. V druhém bodě se praví: »V zájmu jednotné výchovy našeho lidu budtež zřizovány výhradně školy státní: církevní školství nebudiž trpěno.« A v bodě sedmém čteme doslova: »Náboženské odznaky a symboly budtež ze škol odstraněny.« V lidově demokratickém státě budou v takovém případě otázaní na mínění v první řadě rodičové, kteří jsou především oprávněni, aby určovali směr výchovy svých dětí. Nemám po ruce přesné statistiky školních dětí podle náboženského vyznání, ale sotva se odchýlím od pravdy, tvrdím-li, že žáků věřících je nejméně 90% (z toho příslušníků církve římsko-katolické na 70%). Nemají křesťanští rodiče práva, aby jejich děti byly vychovávány v souhlase s jejich svědomím a aby ve školách, které jejich děti navštěvují, byly odznaky a symboly odpovídající jejich náboženskému vyznání? Tyto odznaky a symboly mohou býti ovšem podle demokratických zásad vyloučeny ze škol, kde jsou většinou děti bez vyznání. A co by asi řekli autoři resoluce tomu, kdybychom my katolíci přišli s požadavkem jednotné výchovy, a to křesťanské, neboť zdrcující většina školních dětí je příslušníky křesťanských církví. To by bylo vzbouření u občanů bez vyznání; a právem, neboť je *nemravné znásilňovat svědomí druhého*, i když jde o tak nepatrnou menšinu, jakou u nás tvoří občané bez vyznání. Proto katolíci nikdy nikomu nebudou vnucovat jednotnou křesťanskou výchovu, ale také *nikdy dobrovolně nedopustí, aby diktát jednotné nekonfesní výchovy byl vnucován jejich dětem*.

Ale i z jiného hlediska je z těchto dvou bodů resoluce soudnému člověku úzko. Resoluce vzešla z kursu pro mravní výchovu mládeže, a při tom *popírá zásady spravedlnosti a práva* a základní principy demokratického řádu. *Opusťme záradu: »Co nechceš, aby jiní činili tobě, nečiň ty jim,« znásilněme svědomí druhých, vnucujme jim svůj světový názor, a čeho se dočkáme, jaký bude lidský život?*

Plný násilí, vykořisťování, útisku, návrat ke způsobu života v džungli.

Úzko je člověku, uvědomí-li si, že resoluce, která je negací těchto základních mravních principů, vyšla z kursu vychovatelů za činné účasti reprezentantů z nejvyšších školských a úředních míst.

Požadavek »Církevní školství nebudiž trpěno« byl již jednou na tomto území stoprocentně splněn a žactvo usměřováno jednotnou výchovou. Bylo to, jak známo, za vlády nacistů...

Budeme proto tím úsilovněji vychovávat věřící žáky podle neporušitelných a neměnitelných zásad řádu přirozeného i nadpřirozeného, které nám, křesťanským vychovatelům, podává náboženství, neboť tím nejlépe prospějeme jedinci i celku. »S rostoucím nebezpečím rostou síly,« praví staré přísloví. Úsilí nepřátel křesťanství po totálním zaměření výchovy mládeže vřele vítáme, neboť je našim nejlepším pomocníkem tím, že probouzí ospalé svědomí křesťanských rodičů a přispěje podstatně k tomu, abychom dosáhli svého cíle, jímž je **svobodná škola v ČSR.**

Volná myšlenka nedovedla dodat mravouku do školního vyučování. Omezila se jen na pasivní metody své činnosti. Církve mají svůj řád, svou věrouku důkladně vybudovanou. Nelze je nahradit jinak než jinou věroukou, jiným řádem. A to se nestalo. Proto klesá počet dětí bez vyznání na školách. — »Dnešek« z 30. X. t. r. č. 31, str. 479, zn. -jpb (závěr článku odpadlého otce školního dítěte).

Praví o nich Písmo sv.: Mne opustili, pramen vody živé, a kopali sobě cisterny, cisterny rozpukané, které nemohou udržet vody. Jer. 2, 13.

O MÍROTVORNOU VÝCHOVU.

Karel Hroch, profesor.

Při závěrečném zasedání Světové federace pro Spojené národy prohlásil ministr Jan Masaryk: »Světová situace není dobrá, je napjatá.« — Byli bychom rádi, kdyby tato slova již neplatila v den, kdy se dostane tento článek do rukou čtenářům. Zůstane však navždy v platnosti Masarykova prosba: »Máme k zachování míru pracovat, máme být interprety mezi národy, aby zůstala zachována svoboda, demokracie a slušnost, neboť jinak bychom nezbytně vadli a zvadli. Třetí válka by znamenala konec demokracie, svobody, slušnosti, konec všech humanitních ideálů, konec

všeho. Proto prosím, pěkně prosím, pomáhejte nám v tom se všech stran, to je věc nepolitická, nadstranická, vždyť jsou také věci, které jsou nad stranami. Mír musí zůstat nad stranami, mír je otázkou všech, a proto se přihlaste do našich řad, přihlaste se k programu: Mír a slušnost, láska a ne nenávisť, důvěra a ne podezřívání. Hledejme to, co nás spojuje! I když se trochu na politickém horizontu připozdívá, nedovolíme, abychom prodělali zase třetí egyptskou tmou, třetí noc. Proto, prosím, pomáhejte, abychom mír ve světě udrželi!«

Velmi vážná slova, která musejí nalézt přiměřenou odezvu nejen u politiků, ale i u vychovatelů. Již M. Skořepa před druhou světovou válkou roku 1938 postřehl dobře mírotvorný úkol výchovy, když napsal: »Vina na válce se svádí na neschopnou diplomacii, na uměle vybičované vášně, na lživé, falešně nastrojené zápletky — není to otázka převážně výchovná, co dělat, aby se člověk nesnížil k špatným činům ani ve jménu nejlepších idejí?

Jest jen jediná cesta k napravení zašlostí lidských — výchova. Mír a výchova k míru jsou pojmy souvztažné a splývají nám v jeden. Není možnosti trvalého míru bez trvale dobré výchovy. Bez dobré výchovy se bude svět po obdobích oddechu stále vracet k válce jako prostředku mezinárodní politiky.«

Skořepa se docela ve svém díle »Výchova k obraně míru« (Dědictví Komenského) pokusil formulovat základ mírotvorné výchovy: »Každá opravdová výchova k míru je synonymem výchovy vůbec, neboť musí být hluboce založena v zásadách mravnosti. Pokolení, jehož obecná výchova by byla špatná, nelze vychovat k mírovým ideálům.«

Až do osvícenství byla mravní výchova na základě náboženském. Zásady mravnosti byly nábožensky zdůvodněny. Válek se ovšem ani v tomto období nezabránilo. Nebyla-li chyba v principu, byla závada v metodě mravní výchovy, v nevyužití její náboženské motivace a v okolnosti, že výchova nebyla statkem obecným. Bylo by jistě zajímavé pro historika sledovat příčiny, pro které i za nábožensky ovlivňovaného středověku bylo dosti živné půdy pro romantický bellicismus, jehož učení se ovšem v nové době opouští. Téhož roku, kdy vyšla Skořepova »Výchova k obraně míru«, napsal časopis »Osservatore Romano«: »Vždyť i zločin existoval a existuje často nepotrestán, ale nikoho nenapadne zaměňovat jej s dobrem, ani tehdy ne, když laskavou Prozřetelností vyplyne ze zločinu něco dobrého... Jako zločin existuje i válka, která se však nikdy nesmí vykládat jako nevyhnutelný osud nebo jako oprávněná nebo dokonce vychvalovaná instituce.«

Po době osvícenské přinesl jistou rehabilitaci náboženství ve výchově romantismus, ale pozitivismus se postavil odmítavě k ná-

boženství, stejně jako všechna hnutí založená na materialismu (na příklad marxismus). Proti náboženskému základu mravnosti se objevuje požadavek morálky ryze laické, budované pouze empiricky. J. Hendrich ve svém »Úvodu do obecné pedagogiky« k tomu připojuje: »Každý výklad morálky, který stojí na stanovisku ryze empirickém, může nás nejspíše uspokojiti po stránce historické, to jest výkladem, proč v které době bylo nějaké jednání považováno za mravné a jak došlo k mravním normám, které dnes uznáváme. Lze sledovati vývoj společenských celků a ukazovati, jak z jejich potřeb a v zájmu celku vznikaly příkazy mravní. Ale obtížnější věc jest, jak z ryze empirického stanoviska odůvodníme závaznost empirických norem a jak vzbudíme inspiraci pro jednání ethické, což jest při mravní výchově právě věc nejdůležitější.« Laická morálka staví příliš na historických skutečnostech, opomíjí však věcné zdůvodnění, proč nutno jednat mravně.

Výchova však, pokud má zůstat skutečnou výchovou, nemůže být nahrazována filosofickými úvahami o vzniku mravnosti, nýbrž musí záměrně vést k mravnosti, musí tedy spočívat na nekolísavém základě, a ten nenajdeme na světě a mezi výtvořeny lidskými. Komenskému nebyla životním vůdcem filosofie, nýbrž pevná víra v Boha. F. W. Foerster správně zdůvodňuje, že pouhý rozumový výklad mravního jednání přesvědčuje sice rozum, ale neposkytuje popudů k mravním činům, naopak může takové popudy podlamovat. A Emanuel Rádl, který býval s oblibou citován v prvním období svého vývoje, napsal v »Revisi pokrokových ideálů v národní škole« (1928): Naše minulost je křesťanská, tedy naše mravnost je také křesťanská.«

Ze správných předpokladů vychází ministr školství universitní profesor Dr. Jar. Stránský, když 29. ledna 1947 v kulturním výboru ÚNS prohlašuje: »Chceme-li, aby školení našich dětí hovělo tradičním představám našeho lidu, neomezíme se ani v budoucnu jen na laickou morálku, aspoň ne u těch dětí, které se rozhodnutím svých rodičů hlásí k náboženskému vyznání svých rodičů.«

Konkrétně považujeme za *nejlepší zabezpečení mírotvorné výchovy svobodnou výchovu náboženskou*, protože »národ, jehož celé dějiny jsou vlastně v určitém smyslu dějinami náboženskými, národ, který dal světu sv. Václava, Husa, Chelčického, Komenského a Masaryka, národ, který nazval otcem vlasti Karla a otcem národa Palackého, národ, jehož politický buditel Havlíček by byl nejraději sloučil poslání duchovních s posláním učitelů, takový národ nemůže být a nebude lhostejný k otázce, jaké náboženské základy dá lidové vzdělanosti národní školství«. (J. Stránský: »O kulturní politice« str. 31.)

Nadto je třeba usilovati o *mezinárodní sjednocení mírotvorné*

výchovy především vytvořením mezinárodní unie svobodných náboženských škol, které jsou shodně přes národní rozdíly přesvědčeny, že »nevázanost duší skončí nevázaností atomů«. (J. Stránský.)

Tato mezinárodní unie pro mírotvornou výchovu by vyměňovala zkušenosti, získané s výchovou pro mír na náboženském základě v jednotlivých státech, pokusila by se o jednotné plánování této výchovy, a poskytovala by tak nejcennější podporu Světové federaci pro Spojené národy, o níž prosil náš zahraniční ministr Jan Masaryk.

Ministr školství vyjádřil svůj názor o potřebě takového sjednocování lapidárními slovy: »Buď je spása v obecném návratu ke společné víře v to, več »všichni, vždy a všude« věřili, anebo není spásy a je jen atomová puma.«

Často mnoho promeškali křesťanští diplomaté a politikové, jde nyní o to, aby nic nepromeškali křesťanští pedagogové.

Voláme křesťanské pedagogy celého světa do společného boje proti válkám a ke společnému úsilí o zabezpečení mírotvorné výchovy.

NEDOSTATEK V UČITELSKÝCH RODINÁCH S JEDNÍM PŘÍJMEM.

K. K., odb. učitel.

Je všeobecně známo, že hospodářská úroveň všech veřejných zaměstnanců, tedy i učitelů, po první a zvláště po druhé světové válce proti dobám předválečným značně klesla. V době okupace se veřejní zaměstnanci vyčerpali a v osvobozené republice marně čekají na snesitelnou úpravu. Úředníci měli svoji renominaci, která formou povýšení alespoň částečně je odškodnila za nízké platy, ale učitelé se ničeho podobného nedočkali. Platí-li o všech veřejných zaměstnancích, že mají nedostatek, platí to tím více o učitelstvu, zvláště o učitelských rodinách, odkázaných na jeden příjem.

Abychom poznali kořeny dnešních špatných hospodářských poměrů učitelských rodin, porovnáme příjmy učitelských začátečníků, jak je stanovil mor. z. z. z 26. 12. 1904, z. z. z r. 1905 č. 1, mor. z. z. z 15. 7. 1914 čís. 48, zák. 104 z r. 1926 a příjmy podle norem dnes platných. Porovnání nám ukáže, jak příjem učitelů začátečníků ciferně sice rostl, ale nikdy ne tak, aby se vyrovnal stoupající drahotě, a že při každé změně cen kupní hodnota příjmů učitelských začátečníků a všech učitelů vždy klesala. Podle týchž zákonů porovnáme také příjmy řídících učitelů na konci služby a ředitelů měšťanských škol na konci služby. Poznáme, že příjem učitelů na konci zůstával vždy ještě pozadu za novými cenami. Seznáme to, když při každém z uvedených platových zákonů zjistíme, kolikrát měl učitel na konci služby větší příjem než učitel začátečník podle téhož zákona.

Roční příjem učitele začátečníka byl podle mor. z. z. z 26. 12.

1904 a z. z. z r. 1905 č. 1	900.— K,
podle mor. z. z. z 15. 7. 1914 č. 48	1.180.— K,
podle zák. 104 z r. 1926	11.100.— Kč,

podle dnešních norem je	25.236.— Kčs.
Řídící učitel na trojtřídní obecné škole v obci pod 2000 obyvatel, ženatý, s dvěma dětmi, měl na konci služby podle zák. z 26. 12. 1904 a z. z. z r. 1905 č. 1	3.650.— K,
podle zákona č. 48 z r. 1914	4.170.— K,
podle zákona 104 z r. 1926	34.290.— Kč,
podle dnešních norem	69.504.— Kčs.

Ředitel měšťanské školy na konci služby, v obci pod 2000 obyvatel, ženatý, s dvěma dětmi, měl na konci služby podle mor. z. z. z 26. 12. 1904	4.750.— K,
podle mor. z. z. č. 48 z r. 1914	5.650.— K,
podle zák. 104 z r. 1926	39.370.— Kč,
podle dnešních norem má týž ředitel	76.642.— Kčs.

Uvedený příjem ředitele je maximální, je to skutečná výjimka, volená pro případ, že týž vykonal odbornou zkoušku v nejkratší přípustné lhůtě po nastoupení služby, skutečný příjem je téměř vždy menší. Snížení může činiti až 4.680 Kčs, podle toho, jak pozdě kdo odbornou zkoušku vykonal.

Učitel začátečník měl r. 1926 proti r. 1914	9.4krát více,
roku 1947 má proti r. 1926	2.2krát více,
celkem má r. 1947 proti r. 1914	20.6krát více.

Řídící učitel na konci služby na trojtřídní obecné škole, ženatý, s dvěma dětmi, v obci do 2000 obyvatel měl r. 1926 proti r. 1914	8.2krát více,
r. 1947 má proti r. 1926	2.0krát více,
celkem má r. 1947 proti r. 1914	16.4krát více.

Ředitel měšťanské školy v obci pod 2000 obyvatel, ženatý, s dvěma dětmi, měl r. 1926 proti r. 1914	7.0krát více,
r. 1947 má proti r. 1926	1.9krát více,
celkem má r. 1947 proti r. 1914	13.3krát více.

Násobek příjmů učitele začátečníka je dnes sice ciferně 20.6krát větší než v r. 1914, ale kupní hodnota jeho příjmů je podle dnešních úředních cen o 28.8% menší, ve skutečnosti se rovná sotva 50% kupní hodnoty příjmu z r. 1914, kdy stál 1 kg sádla 2 K, dnes 60 Kčs, tedy 30krát více, 1 q uhlí stál 2 K, dnes 80 Kčs, tedy 40krát více, dobrý vlněný oblek na míru stál 40 K, dnes tutéž kvalitu krejčí nepořídí za 4000 Kčs, tedy 100krát více — nemůžeme srovnávat ceny dnešní celulosové konfekce špatné jakosti, která nevydrží ani polovinu té doby jako kvalitní předválečný oblek. Jen namátkou poznamenávám, že za dovoz 1 q uhlí platilo se před r. 1938 2 Kč, dnes 20 Kčs, pradeně za 1 den 20 Kč, dnes 100 Kčs i více.

Srovnání cen ukazuje, že dnešní příjem začátečníka má kupní hodnotu tak špatnou, jakou v tomto století nikdy neměl. V jiných povoláních nejsou poměry tak nepříznivé. Důsledek toho: chybí několik set učitelů, úbytek pensí, úmrtím a odchodem z učitelství bude normální přírůstek slabý, nedostatek poroste. V každém zaměstnání se čelí nedostatku pracovníků zvýšením mzdy — učitelům se přidá práce: zvýší se počet žáků ve třídách. Tak vypadá dnešní učitel začátečník proti dobám dřívějším.

Učitelské rodiny odkázané na jeden příjem jsou na tom ještě nesrovnatelně hůře.

Porovnáme, kolikrát bylo konečné služné řídícího učitele a ředitele na konci služby vyšší nežli příjem začátečníka.

Na konci služby měl	r. 1904	r. 1914	r. 1926	r. 1947
řídící učitel obecné školy	3.9krát,	3.5krát,	3.0krát,	2.7krát
ředitel měšťanské školy	5.2krát,	4.7krát,	3.5krát,	3.0krát

více nežli učitel začátečník.
Měl-li řídící učitel r. 1914 3.9krát a ředitel 5.2krát více než učitel začáteč-

ník, mohli rodinu uživit, protože služné začátečníka stačilo pro jednu osobu, konečné služné téměř 4 až 5krát vyšší stačilo pro rodinu s dětmi.

Má-li dnes učitel začátečník podle úředních cen příjem o 28.8% podle kupní hodnoty menší, ve skutečnosti asi o 50% menší než r. 1914 a má-li při této malé kupní hodnotě platu učitele začátečníka řídící učitel nebo ředitel na konci služby ne 4 až 5krát více, ale jen 2.7 až 3krát více, jsou jejich příjmy tak žalostně nízké, že se nerovnají ani zdaleka 50% kupní síly příjmů z r. 1914 a daleko nestačí pro celou rodinu.

Závažné při tom je, že se změnila struktura učitelstva jako celku. § 20 z. z. mor. z 24. 1. 1870, č. 18 stanovil, že učitelky smějí vyučovati hochy, ať jsou odděleni ve zvláštní třídě, nebo spojeni s dívkami, toliko v nejnižších dvou ročnicích. Prakticky tedy učily učitelky jen na školách dívčích, na chlapec-kých a smíšených — výše organisovaných — jen v prvních dvou školních ročnicích — bylo tedy učitelek velmi málo. Učitelská osoba to byl v 95 procentech učitel, starší učitel byl téměř vždy ženat a téměř bez výjimky měl děti. Dnes je učitelek asi 50%, mladí učitelé se za dnešních svízelných poměrů ženit nemohou, a když, tedy stále roste snaha po dvojím příjmu, velmi často po bezdětné domácnosti — rodiny tedy mizejí.

Ženatý učitel s dětmi, odkázaný na jeden příjem, byla dříve samozřejmost, dnes netvoří ani zdaleka 50% učitelského celku. Ženatý učitel s dětmi, odkázaný na jeden příjem, hledá dnes vedlejší zaměstnání všeho druhu, aby rodinu uživil — ve společnosti reprezentují učitele svobodní, bezdětní a s dvěma příjmy — mají na to čas i prostředky. Tak se také reprezentuje učitelstvo jako stav. Na okrese byly volby do OOUR, byla navržena čtyřčlenná volební komise a v ní jeden ženatý s dvěma dětmi, jeden ředitel bezdětný, jeden ředitel bezdětný s dvěma příjmy, jedna rozloučená bezdětná. Bezdětným manželům jeden příjem stačí, ale na výživu rodiny nikoli. Přes chvályhodnou a dobře míněnou snahu vlády ve věci progresivního odstupňování příspěvku na děti se mnohdy zdá, jakoby učitelstvo jako celek nemělo většinou ani zájmu na tom, aby učitelský plat mohl vyživit rodinu. Učitelských rodin s dětmi stále ubývá.

Jsou případy, že ženatý bezdětný kolega s jedním nebo s dvěma příjmy má slušné vedoucí místo na venkově, kam starý učitel s rodinou nemůže, protože z jednoho platu nemůže vydržovati děti ve městě ani na studiu, ani na učení, a na venkově jim neobstará ani řádné vyučení.

Učitelské rodiny mizejí, a nenastane-li ve věci podstatná změna, zmizí učitelské rodiny s jedním příjmem v dohledných letech téměř zcela.

A přece zákon z 14. 5. 1869 stanovil: Nejmenší plat vyměřen buď tak, aby učitel a podučitel, jsa prost všelikého překážejícího mu zaměstnání vedlejšího, mohl se ze vsí síly povolání svému oddávati, učitel pak aby mohl také rodinu svou podle poměrů místních vyživovati; menšího platu nežli takto vyměřeného nesmí v nižádné školní obci býti.

To bylo r. 1869.

A dnes?

»Špatný stát naschvál učitelům a profesorům dává v poměru k jiným zaměstnancům malé platy, aby schopnější lidé raději k jiným, vděčnějším stavům a zaměstnáním se obraceli než k učitelství a aby tak se příliš nemohla vzmáhati osvěta v národu, která jest hlavním prostředkem proti vládní libovůli.«

Karel Havlíček Borovský v článku »Proč jsem občanem?« otištěném ve »Slovanu« dne 1. března 1851.

KATOLICKÉ ŠKOLY.

Katolické školství ve Spojených státech amerických. Podle statistiky z konce školního roku 1946—47 je ve Spojených státech 216 katolických kolejí a universit a na deset tisíc ostatních katolických učilišť. Tato katolická učiliště mají 175.120 žáků a počet mladých Američanů, kterým se dostává katolické náboženské výchovy, je 3,855.362. Americké demokracii není církevní školství trnem v oku. Přesnou statistiku z letošního školního roku přineseme později.

STAV CÍRKEVNÍHO A STÁTNÍHO ŠKOLSTVÍ V NIZOZEMÍ.

V Nizozemí je celkem 9 808 škol. Z tohoto počtu je státních: 190 mateřských škol, 2.432 škol prvního stupně, 343 středních a vysokých škol. Celkem je v Nizozemí státních škol 2.857. — Proti tomu je církevních škol 1773 mateřských, 4.605 prvního stupně, 573 školy druhého stupně.

Celkem má Nizozemí 6 951 náboženských škol. Vedle toho jsou tu odborné školy pro chlapce a dívky. V Leidenu a Delftu jsou katol. vysoké školy, v Nymvegach je katolická universita a v Tilburgu Katolická Vysoká obchodní škola.

V Nizozemí mají různá náboženská vyznání 167 škol určených pro mimořádné vyučování - pomocných - : vydrzuji také ústavy pro hluchoněmé a slepe děti.

Náboženské školy mají stejná práva a stejnou státní podporu jako státní školy.

SVOBODNÁ ŠKOLA VE FRANCII.

V rámci boje o katol. školy a jako doplněk 26. národního kongresu syndikátů katolického školství, pořádaného minulý měsíc v Montmartre, byl uspořádán 5. října manifest v Saint-Laurent-sur-Sevre. V tomto městě pracoval a zemřel nedávno kanonizovaný francouzský vychovatel sv. Ludvík Maria de Montfort. Jest patronem katolického školství a biskup z Nantes sloužil u jeho hrobu mši sv. Manifestu se účastnilo na 100.000 lidí, což je patrně největší počet účastníků demonstrace tohoto druhu. Biskup z Luconu při této příležitosti promluvil o vítězství v boji o svobodné katolické školy v sousedním La-Roche-sur-Yon. Pravit: »Nejsme buřiči. Chceme, aby naše školy byly svobodné. Nemáme nepřátelských citů proti nikomu. Když jsem opouštěl po rozsudku soudní dvůr, nebylo mezi desetitisíci katolíky nikoho, kdo by pronesl hořké slovo: bylo jen slyšet: ať žijí naše školy, ať žije svoboda! Je-li tu rozpor, nejsme to my, kteří jej působíme. Bezpráví začalo počátkem tohoto století, kdy nepřátelé naší víry odsoudili náboženství do vyhnanství. Respektujeme učitele státních škol a nepodnikneme proti nim nic, vždyť jsme s nimi stáli bok po boku na bitevním poli. Jsme šťastni, že si vyděláváme chléb, kterého je málo. Chceme však, aby se dostalo stejné příležitosti učitelům našich škol... Nejsme proti nikomu a nechceme učiniti z našich škol nástroj rozkolu a nenávisti, protože jsme křesťané a katolíci.« — L'Humanité mluví o »pohoršující svobodě dané Církvi« a dodává: »V několika posledních letech bylo vystavěno 79 katolických škol v Nordu, 83 v Norbiamu, 83 v La Vendée a 60 ve Finisterre«. Tyto příspěvky k životnosti Církve nutí Francouze, aby si položili otázku, proč jsou požadavky obhájců katolické školy tak obávané. Svobodné školy ušetří státu na 6 bilionů franků ročně a část této sumy je kryta z veřejných prostředků. 20 procent francouzských dětí, t. j. asi jeden a čtvrt milionu, chodí do katolických škol obecných. Z celkového počtu dětí, které pokračují, navštěvuje katolické školy asi 53 procent.

HUDBA. Studenti salesiánského ústavu z Fryštáku nám píší:

Co to? Taková hezká fanfára! — Naši muzikanti už vědí, co to znamená. Hraje se, cvičí se! Hudba je u nás jednou z důležitých věcí. S ní také začínáme, ať již je to v oratořích či v ústavech. Chlapci jsou plni zdravého nadšení do všeho a zanedlouho již hrají docela hezky. Na začátku roku to ovšem není nikterak umělecké a těch hezkých tónů uslyšíte málo. Ale za nějaký měsíc již to jde. Cvičí se dvakrát denně. Po snídani a po svačině. Měli byste si je poslechnout, třeba jak hráli na »junáckých dnech« v Holešově. To se po nich obraceli všichni do jednoho. Jakmile spustili »Maršál Foch« nebo »Vivat Praga«, nebylo, kdo by se nepodivil, jak to ti chlapci hezky umí. Ale samo se to nenaučí. To by vám mohl říci pan asistent, který se s nimi dvakrát denně trápí . . .

Znáte snad našeho pana inspektora P. Ignáce Stuchlého. Stařeček s hlavou ne prokvetlou, ale zasněženou. Víte, že jeho největší radostí byla pěkná kapela? A ještě i nyní ve svých 80 letech si rád zataktuje. My jej jen následujeme. V Praze máme tři kapely, my ve Fryštáku jen jednu, ale máme i orchestr. Ten cvičí pan farář neděli co neděli. Vždyť si jej chceme také poslechnout, ať již o svátcích nebo o nedělích v přestávkách mezi jednotlivými jednáními v divadle. A pak potřebujeme, aby nás doprovázel při našich zpěvech.

Jaképak by to byly vánoce, kdybychom si nezazpívali nějakou polyfonickou mši za doprovodu orchestru a nepředvedli nějakou hezkou operetku? — V řadách salesiánů najdete také nějakého mistra konservatoře, komponistu a o texty nemáme potíže.

Hudba, zpěv, to je přece projev jemně cítící duše, duše naplněné radostí, tou pravou radostí, která tryská ze dna duše. — A jestli tam uvnitř není něco v pořádku, pak to zní falešně a nemůže se to nikomu líbit.

ŠKOLSKÁ ORGANISACE A REFORMA.

KE ŠKOLSKÉ REFORMĚ U NÁS.

Je potěšitelným zjevem, že přibývá rozumných hlasů proti plánované nivelisaci a proti plánovanému dalšímu snižování úrovně našeho středního školství. K návrhu jednotné nediferencované školy se staví odmítavě ve Svobodném zítřku (16. X.) i Pavel Eisner. Poukazuje správně na to, že úroveň vyučování je dána spíše podprůměrem nadání než nadprůměrem, zvláště hledíme-li k psychologicky obtížnému problému propadání žáků: to by bylo prakticky

vyloučeno, když by šlo o školu povinnou a nikoli výběrovou. Měla by tedy jednotná škola nejen úroveň podstatně nižší, nežli dnešní nižší škola střední (jak správně podotýká Eisner), ale i (jak dodáváme my) nižší nežli stará škola měšťanská, která přece jen byla aspoň poněkud výběrová. Myslit si, že úroveň školy tvoří učební látka, je tragický omyl. Dokonce ani kvalita učitelů a způsob vyučování není tu činitelem nejhlavnějším. Tím je a zůstane žákovo nadání. Odpůrci přirozeně, t. j. hierarchicky pojaté organizace vzdělání namítají, že žactva nadaného je asi jen 8% a že je rádi obětují, když budou moci zvednout úroveň 92% žactva ostatního. Tento důvod by byl snad přijatelný, kdyby ovšem platil. Ale to je právě to tragické, že těm 92% žactva nijak nepomohou. Dosáhly by jen toho, že by se prodloužila obecná škola do 15 let a teprve pak by se nadanější a pro studia schopnější jedinci s velikým opožděním vybírali pro t. zv. akademie. Co by tyto nové střední školy mohly za ta čtyři léta vypěstovat z těchto zanedbaných talentů, kterým byla — dokonce plánovitě! — znemožněna včasná specialisace v některých naukách? Je přece dobře známo, že na př. pro učení se cizím jazykům je právě mladá paměť nejvnímavější a v době kolem 11. a 12. roku jistě uzpůsobenější než v době po 15. roce.

Říkáme si rádi národ Komenského. Ale ten dobře postřehl, že od 12. roku je potřeba další vzdělání žactva už diferencovat. Říkáme si národ Komenského. Ale ten postavil výchovu na neúchylný kámen úhelný: na zákon Boží. A jak by chtěla dnešní, rádaby monopolisovaná státní škola vychovávat mládež, o tom nám vydává svědectví recense o dějepisných učebnicích, uvedená v minulém čísle V. L.

Což nechápou naši zákonodárcové, že my, katoličtí rodičové, se cítíme ve své domí zavázáni takový vliv školy na duše našich dětí paralyzovat a že tím budeme donuceni (ač neradi) i nadále v rodinách podrývat vlastně autoritu školy, jak jsme to museli dělat za protektorátu? A že nás od plnění této povinnosti nesmí odstrašiti ani tak ideální a o ušlechtilém poměru k důstojnosti lidské osobnosti svědčící záměry p. ministra Nejedlého, že by byly dobré inspekce i do rodin, aby dohlížely na politickou spolehlivost výchovy rodičů? -fký.

Školství v Jugoslavii. Školské obtíže jugoslávské po druhé světové válce byly ještě větší než obtíže polské. Školy byly pobořeny nebo úplně zničeny, učitelstvo zčásti vybito, žactvo, které z většiny musilo bojovat proti vetřelcům v partyzánské válce, zanedbáno a nepřipraveno pro další soustavné školení. K tomu přistoupily pronikavé změny politické a sociální, které si žádaly i školských reforem. Ty však z největší části zůstaly pouhými požadavky. Prakticky bylo provedeno celkem málo, neboť ani v Jugoslavii předválečné nemohly býti prováděny pronikavější reformy pro obtíže finanční i personální a pro nechuť obyvatelstva.

Zákonem z r. 1929 zavedena byla povinná osmiletá docházka školní, která nebyla dodržována. Osmiletá obecná škola se měla dělit na čtyřletou školu nižší a čtyřletou školu vyšší. Tento typ zaveden byl jen ojedinele. Nejběžnější byla obecná škola čtyřletá. Značný význam měly při obecných školách zřízené kursy pro negramotné. Vyšší třídy obecné školy, zejména v Chorvatsku, zastupovaly školy měšťanské—gradjanské. Byly dědictvím z dřívějších dob. V ostatních částech země nedocházely obliby. R. 1931 vydán byl o těchto školách zákon, ale nepřispěl valně k zvýšení jejich obliby. R. 1929 vyšel zákon o osmitřídních školách středních.

Po druhé světové válce uzákoněna povinná škola sedmiletá, kterou lze snad spíše realizovat nežli školu osmiletou. Dále byla zrušena škola měšťanská. Gymnasia, dosud členěná na typy, byla sjednocena a upravena ve směru přírodovědně—matematickém. Nová školská struktura je přechodná: na sedmiletou obecnou školu má navazovati čtyřleté gymnasium. Fakticky je většina gymnasií osmiletých a navazují na čtyřletou školu obecnou, neboť řádně vybudovaných obecných škol je pořádku. Gymnasium se asi zkrátí na sedm let (3+4).

Všecky kmeny jugoslávského národa mají školy s vlastním vyučovacím jazykem. Také národnostní menšiny mají své školy, při čemž teprve od třetího šk. roku zavádí se tam jako cizí jazyk, některý jazyk jugoslávský. —K.

PRACOVNA.

GLOBÁLNÍ METODA je, jak známo, nařízena pro vyučování čtení v elementární třídě. Školní inspektoři také přísně kontrolují, zda se toto nařízení přesně provádí. Pro naše poměry, kde není téměř rozdílu mezi výslovností a pravopisem, se tato metoda zřejmě nehodí. Dětská mysl je přetěžována množstvím nových slov a učitel si nemůže nepovšimnouti, že si děti samy proti zákazu rozkládají slova v písmenka a pak opět skládají z nich slova, čili vracejí se ke staré osvědčené metodě analyticko-syntetické. S tímto zjevem jsme se setkávali i při hospitacích ve vzorových školách. Přitom vyučující učitelé poznamenávali, že by se lépe pracovalo, kdyby byl lepší materiál. Z toho vidíme, že je to vlastně jenom pokusnictví. A to je riskantní, vži-

*jeme-li se do poměrů na venkovských školách a zvláště v pohraničí, kde materiál, slitý ze všech koutů republiky, je namnoze podprůměrný. — Nebylo by proto správnější ponechat učiteli určitou volnost ve výběru vyučovacích metod a přihlížet raději k výsledku práce?
M. Š., učitel.*

Globální metoda vznikla napodobením amerických metod. V angličtině je ze všech indoevropských jazyků největší rozdíl mezi pravopisem a výslovností, podmíněný hlavně tím, že výslovnost se stále vyvíjela a pravopis se celkem neměnil. Jestliže na př. slovo »enough« se vyslovuje »inaf« a slovo »culture« přibližně jako »khalč«, pak se v těchto slovech vlastně jen jedna souhláska vysloví tak, jak se píše. Tu by jistě učitel s hláskovací metodou nepochodil. Při představování je běžná otázka: »Jak hláskujete své jméno?« Proti tomu je v češtině téměř naprostá shoda

mezi hláskami a písmeny je označujícími, čili pravopis je fonologický, z čehož se mohou nejvíce radovati právě učitelé. (Pozn. red.).

Lékařská a chirurgická škola pro misionáře. V Římě byla 5. t. m. otevřena Mezinárodní lékařská a chirurgická škola pro misionáře a misijní sestry maltéžského řádu. Během slavnosti podepsal velmistr maltéžského řádu mezinárodní diplomy pro misionáře, kteří jich dosáhnou po složení habilitačních zkoušek.

L'Osservatore Romano.

Národní fronta školských pracovníků. V denních zprávách (nikoli v rubrice »Školství«!) přineslo Národ. osvobození z 5. 11. zprávu, že v Praze byla konána dne 4. 11. poradna školských pracovníků stran NF. Zaznamenáváme bez poznámky.

Upozornění. Podle zákona o svátcích se o některých svátcích zasvěcených po dobu dvouletého plánu pracuje. Jaká je praxe u školní mládeže, uveřejníme v příštím čísle. Pokud se týká 8. prosince, do-

stanou všichni dpp. duchovní správci závčas jasné směrnice.

Z výstavy »30 let SSSR« v Praze (Na příkopech): Do r. 1944 byla na školách zavedena koedukace, od r. 1944 vyučuje a vychovává se mládež na školách SSSR odděleně, dívky zvlášť, hoši zvlášť. K tomuto opatření tak závažnému jistě vedly zkušenosti. Připomínáme to těm, kteří u nás horlí pro koedukaci, a zastávají názor, že mládež dívčí i chlapecká má býti na školách vzdělávána a vychovávána společně.

—jk

K článku Dr. Holubníčka o kursu bezkonfesní výchovy: Podle pozvánek na kurs bezkonf. výchovy v Šumperku v srpnu 1947 bylo všem účastníkům hrazeno jízdné, ubytování a stravování z prostředků dotace MŠO. Měří se stejně štědrou rukou i účastníkům kursů náboženské výchovy? Je ku podivu, že Státního kursu je použito k resoluci, stojící v rozporu s dosud platnou ústavou svým prudkým netolerantním výpadem proti konfesím.

Hmotné poměry učitelstva polského nejsou podle našich poměrů zrovna skvělé. Učitelé národních škol mají měsíční plat, nyní po zvýšení, kolem 6000 zlotých, středoškolští profesori kolem 8000 a nejvyšší plat, jakého může vůbec osoba stavu učitelského dosáhnout, je plat řádného profesora universitního, který činí 18.000 zl. Přitom je valutový poměr naší koruny k polskému zlotému 1 : 5, t. j. 5 zlotých za korunu (při výměně v Polsku; u nás je poměr daleko vyšší: 2—3 zloté za korunu a naopak při prodeji zlotých nedostane se koruna ani za pět zl.). Už jenom z toho je vidět jistý nepoměr. Kdyby ovšem polští učitelé brali potravinové a jiné lístky na celou rodinu jako u nás a nikoli jenom na sebe, byli by na tom (kdyby mohli žít jen na příděl) vlastně líp než naši. Přídělové zboží je lacinější než u nás (kg chleba stojí šest zlotých, t. j. 1.20 Kčs). Jenže u přídělového zboží (aspoň u většiny druhů) není zaručen pravidelný příděl — a pak: lístky má jen státní zaměstnanec sám, nikoli jeho rodina, takže je rodina státního zaměstnance odkázána většinou na volný trh. Ten je sice poměrně bohatý, takřka úplně mírový, a co se týče požívatin, není ani příliš dražší než náš jedině úřední trh přídělový (kg chleba stojí na př. 33 zl., t. j. 6.50 Kčs, kg pěkných buřtů 400 zl. = 80 Kčs, houska 10 zl. = 2 Kčs, koláč, pěkný, makový nebo jablkový u babičky na ulici 25 zl., ovoce téměř lacinější jako u nás, koupíme-li je na trhu: jablka kg 30—40 zl., na př. ve Varšavě, t. j. 6—8 Kčs); ovšem, musíme hned dodat, nebyl by drahý při našich platech. Co však je hrozně drahé, jsou šaty a boty: metr vlněné látky stojí přes 4000 zl., střevíce 10.000 zl., kožené rukavičky přes 2000 zl. a pěkný župan pro manželku 17.000 zl. To jest celý měsíční plat řádného profesora universitního. I požívatiny luxusnější jsou drahé: balíček čokolády, která u nás stojí přes 8 Kčs, stojí v téže kvalitě asi 160 zl., mají ovšem i za 300 zl. balíčky čokolády velmi jemné, která tam.

(jako u nás byla na Slovensku) může být klidně dlouho volná, poněvadž kupců bude zatrouleně málo. Není tedy divu, říkají-li si polští státní zaměstnanci, že jsou největšími divotvorci v Evropě (snad vyjma Francii — a ovšem Německo), dokáží-li se svým plátem vyjít. Při tom jsou tam i příplatky na děti daleko menší než u nás: 200 zl. na dítě měsíčně (ostříhání vlasů stojí 100 zl.). Jsou zkrátka Poláci ve výškách platů pořád ještě v zajetí předválečného pojmu zlotý (který byl tehdy ke koruně v poměru skoro obráceném jako nyní) vzhledem k němuž se jim nynější výšky platů musí zdát enormě vysoké, neboť opravdu byly co do číselné hodnoty proti předválečnému stavu enormě zvýšeny. Dobře vědí o poměrech našich a nemohou si nás jako lepší hospodáře vynachválit. —fký.

Upozornění. Povšimněte si laskavě na obálce přehledu literatury pro mládež a oznámení o vánočních pohlednicích.

OZVĚNA.

V povojnové době prekvitá ľudský hyenismus, ktorý po tejto vojne stala sa vari druhou vlastnosťou učiteľskou. Tol'ko osočovania, udavačstva, podozrievania a vyrovnávania osobných účtov, kol'kých sme svedkami v našich radoch, tu ešte nebolo a medzi jinými stavmi ani niet. Divíte sa, že je naša reputácia u verejnosti tak pošramotená?

mib ve Školstvu a osvete, 18. II.

Mluvte lidem pravdu... KSC zamýšlí v dohledné době (po vzoru ministra zemědělství) učinit připravovaný zákon o jednotné škole předmětem hlasování v rodičovských sdruženích na jednotlivých školách. Aby bylo zajištěno příznivé odhlasování, dostaly nyní na začátku školního roku, kdy budou prováděny volby rodičovských sdružení, všechny základní organizace KSC pokyn, aby projevíly zvýšenou aktivitu obcházením rodičů žáků a záměrnou přípravou voleb rodičovských sdružení tak, aby do jejich výborů byli zvoleni jejich příslušníci v takovém zastoupení, které jim zaručuje hladké odhlasování resoluce o jednotné škole, až bude rodičovským sdružením předložena. Upozorňujeme proto naše stoupence a organizace, aby si všímali těchto akcí, schůzí rodičov-

ských sdružení se zúčastnili v největším počtu a trvali na zastoupení všech stran, jmenovitě rodičů našich, Rozumní otcové a matky dětí nedopustí odhlasování jednotných kandidátek podle známých vzorů.

Národní obroda.

Jednotná škola. Nový smysl naší lidově demokratické republiky je dán uvědomělou a organizovanou cestou k socialismu. Z této československé cesty k socialismu nesmí být vyňata ani škola! Má v první řadě vychovávat nové československé občany v duchu socialistické morálky. Aby toho mohla dosáhnout, musí být řízena jedním orgánem, který by dbal na to, aby vývoj naší školy šel cestou košického vládního programu. Nová škola má setřít třídní charakter dřívějších škol tím, že zruší v nižších stupních rozdíl mezi střední a měšťanskou školou a upraví vyučovací osnovy tak, že do 15 let bude naše mládež vzdělávána jednotně.

Stráž lidu, Olomouc.

A tak teraz napr. na Morave sa hlasovalo takto: na dotazníkovú akciu odpovedalo 48 profesorských sborov (hlasovalo 879 profesorov) a pre diferenciáciu žiactva do rôznych tried sa vyslovilo 92 perc. profesorov. V tejto diferenciácii žiakov vidia

moravskí profesori základnú podmienku úspechu školskej reformy. Diferenciácia má sa prevádzať podľa nadania už na II. stupni. Takmer 96 perc. tohto profesorstva je pre zavedenie reformy po etapách a nie naraz, pretože dosiaľ niet vysokoškolsky vzdelaných učiteľov na školách II. stupňa. Zdravý rozum nám praví, že dobrú školu tvorí len schopný učiteľ. Politické dôvody demagogické nemôžu zahlušiť požiadavky a dôvody zdravého rozumu. Čas.

Především několik výmluvných čísel. Pokles počtu žactva bez vyznání je opravdu značně nápadný. Uvedeme zde čísla zjištěna Státním úřadem statistickým ke dni 31. prosince 1946, tedy celkem nová, v závorce čísla ze října 1935. V Čechách na obecných školách bylo bezkonfesních žáků 17.651 (48.352), v zemi Moravskoslezské 2237 (7673), celkem 19.888 (56.025), tedy úbytek 36.137, t. j. 64 a půl procenta. Na měšťanských školách v Čechách 11.524 (24.796), v zemi Moravskoslezské 1488 (3862), celkem 13.012 (28.658), úbytek 15.646, t. j. 54 a půl procenta. K bývalým německým školám tato statistika nepřihlíží, zobrazuje tedy změny výhradně v rodinách českých.

Národní osvobození.

Sama výchova, výchovný proces však nesmí být pod vlivem politických stran, jinak by se mohly do tohoto procesu dostat, a jistě by se tam dostaly, aspoň některé z těch protidemokratických tendencí, které se v stranách objevují. Politické strany nebudou asi zasahovat do biologie nebo geometrie, ale jistě se budou chtít uplatnit ve výkladu dějin, hlavně pak v občanské výchově, jak jsme toho byli už svědky. Proto se učitelstvo musí bránit a musí se ubránit, aby se do výkonu učitelství tyto vlivy nikde a v ničem nedostaly, výkon podléhá jen normám vědeckým, pedagogickým a mravním, jinak musí zůstat svobodným. Každý

jednotlivec učitelského stavu může mít své politické přesvědčení, to je jeho věc. Ale není soukromou věcí stranické službičkování, kariérnictví a prebendářství. U nás doposud školství zůstalo uchráněno, hlavně zásluhou učitelstva a učitelských organizací v minulosti, od protidemokratického moru politického stranictví i v dobách, kdy na jiných úsecích společenského života byl národní a státní celek takto rozvracen. To musí být zachováno i do budoucnosti.

Národní osvobození.

Mládež v církevních školách získává důkladné vědomosti o křesťansko-katolickém světovém názoru a tím i o křesťanské morálce (jinak je vychovávána jako mládež ostatní). Jestliže tato mládež není zárukou jednoty národa, pak jí není také mládež, která čerpá znalosti o socialistickém světovém názoru v různých ideologických školách svých politických stran. Bude snad rozvratníkem ten člověk, který bude znát dobře svůj světový názor? Je snad křesťanská výchova výchovou málo ethickou? Rozlišuje snad křesťanství člověka: od člověka (nač pořád ten strach, upozorňování a varování před něčím, co neexistuje)? Bude snad občan vychovaný křesťanskými ideály nebezpečím pro stát, obsahuje snad bible, křesťanství něco závadného, co by mohlo škodit státu? Proč je tedy u některých lidí odpor proti církevním školám? A jak odpovědět na to: »... právo vychovávat mládež má jen stát sám a nikdo jiný?« Inu, zavání to příliš diktátem v tom, co je pro další duchovní růst jedince velmi důležité — ve škole. Závěrem uvedu, co o zestátnění škol řekl pražský arcibiskup: »Dějiny lidstva, ba i dějiny našeho národ potvrzují, že znásilněním nikdo není uspokojivě převychován, ne uspokojivě pro sebe, ale ani ne uspokojivě pro národ...«

Milan Svoboda, VI.a Rg.

Ostrava-Prívov, ve »Středoškoláku«.

KAŽDÝ SI POMÁHÁ, JAK MŮŽE.

Roztodivné jsou zážitky kantora, pro něhož vyučování neznámá jen chlebičkaření. Stále se zdůrazňuje, že nesmíme jen učit, nýbrž především vychovávat. Pro křesťanského vychovatele je to holá samozřejmost, že má vychovávat k poctivé práci, šetrnosti, pravdomluvnosti atd. To mu ukládá desatero Božích přikázání, dané Mojžíšovi před třemi tisíci léty. Pro naše materialistické století je však desatero zřejmě již přežitkem, a proto není vždy záviděníhodný životní úděl učitele, jenž chce zásady věčně platných mravních norem vštěpovat mládeži vychovávané, či, lépe řečeno, navštěvující české státní školy. Uvedu konkrétní případ: Po léta se snažím docílit všemi prostředky toho, aby se při školních písemných pracích neopisovalo. Když jsem si jednou postěžoval svému představenému nad hubenými výsledky své poctivé a důsledné snahy, podíval se na mne soucitně a s vážností starého zkušeného pedagoga, poučujícího nezkušeného mladíka, mi odvětil: »Ale, pane kolego, každý si přece pomáhá, jak může.« A mluvíte-li o tom s nějakým vážným a váženým občanem, rozpačitě pokašlává, kroučí se a, je-li náhodou temperamentní, hbitě vám odsekne: »A vy jste, pane učiteli, nikdy neopisoval?« Jaké máte zkušenosti Vy, vychovatelé české mládeže? Pracují Vaši žáci samostatně a poctivě? Máte potíže se žáky, rodiči, kolegy a představenými pro svou snahu vychovávat mládež k poctivé práci? Či jste propadli moudrosti tohoto světa a plujete oportunisticky s proudem?

V. M., odb. učitel.

Globální metoda. Moje dvě děti chodí do první a druhé třídy obecné školy. Všímám si pochopitelně vyučovacích method, jichž učitelé používají, v první řadě t. zv. globální metody. Je-li dítě nadprůměrně nadané nebo aspoň čilé, rozloží si samo slova v písmenka, nebo se zeptá rodičů, kteří mu již z obavy, aby se správně naučilo číst, pomohou hláskovací methodou. Děti méně nadané pracují více smysly než rozumem, utkví jim prostě v paměti přibližný obraz slova a pak vůbec nerozeznávají podobná slova, která mají stejný počet hlásek, jako na př. »neseme« a »nosíme« a pletou si i slova odvozená od téhož kmene, jako »myje, umyji, umyje« a pod. Základní pedagogickou zásadou je postupovat vždy od jednoduchého ke složitějšímu, t. j. při čtení od hlásek ke slovům, zvláště když pro češtinu platí v mnohem větší míře než pro jiné evropské jazyky zásada: »Piš, jak slyšíš!« Prosím Vás, napište v příštím čísle, zda jsou učitelé nuceni postupovat v elementární třídě podle globální metody.

F. K., profesor.

LITERÁRNÍ ZÁPISNÍK.

Jakub Balmes: Kriterio aneb umění dospětí pravdy. Překlad Josefa Floriána z r. 1939, přehlédl a upravil a Balmesovými poznámkami doplnil Albert Vyskočil. Nákladem Cyrilometodějského nakladatelství Gustava Francla, Praha 1947. Cena Kčs 75.—. Stran 399. Po-

měrně sice ještě mladý, 35 letý, ale studiem sv. Tomáše Akvinského vyzrálý filosof, kněz Balmes, máje už za sebou čtyřletou praxi profesora matematiky, činnost spisovatelskou v oboru sociologickém a politickém. plodnou a bystrou činnost žurnalistickou, pozoruje neklidný

var politického života, rozbroje a občanské války, jimiž bylo Španělsko v první pol. XIX. stol. zmitáno. došel k poznání, že nestačí léčiti nemoci doby pouze na povrchu, ale nutno léčiti samotné kořeny těch truchlivých zmatků, t. j. rozum a nevědomost. Proto sepsal Kriterio. Tu na základech zdravé filosofie a zdravého, přirozeného smyslu pro pravdu podává ve 22 kapitolách hluboké zásady o správném myšlení, o důležitosti poznati pravdu, o prostředcích, jež k tomu vedou. Krátká a pečlivá formulace přispívá ke snadné srozumitelnosti. Jsou tu probrány ještě jiné části z filosofie, logiky, psychologie, filosofie náboženství, a to vždy s praktickým zaměřením. Dále promlouvá o významu historie a zeměpisu, cestopisů, novin, vyučování atd. Téměř polovina knihy zaujímá pojednání o praktické výuce. V 60 článcích podává se tu naučení o umění, které vede člověka k správnému jednání. Jsou to stati obsahující dosti námětů a podnětů k sebevýchově a k výchově jiných. Překlad je plynulý. Řekl bych, že kniha je spíše zčeštěna než přeložena. Vysvitne to zvláště, porovnáme-li čl. 14 a 15. hl. XXI. s hl. XXXIX. Balmesova »Katechismu základních pravd«, vvdaného drem K. Miklíkem, Praha, nákl. Družstva Vlast 1935, kam byl v tomto dva články z »Kriteria« převzaty. Doporučujeme knihu zvl. vychovatelům.

Dr. František Tomášek, Pedagogika, Olomouc 1947, nákl. Matice cyrilomet. str. 368, cena 100 Kčs. — Přes tíži otázek hospodářských a politických nesmíme zapomínati na problém nejzávažnější — na dobrou výchovu naší mládeže, neboť právě v mládeži lze všechno zajistit anebo předem všechno ztratit. Proto již filosof Plato prohlásil, že nepatrné jsou všechny záležitosti veřejného života proti péči o mládež. Stejně soudí všichni, kterým záleží

nejen na šťastné budoucnosti mladých, ale také na blahu celého mároda. K práci tolik odpovědné je potřebí také náležitě se připravit. Častěji bylo právem na to poukázováno, že nemáme dosud takové příručky, která by podávala úplnou, jasnou a bezpečnou orientaci po stránce theoretické a zároveň, pokud možno, podrobné směrnice pro dobrou praxi výchovnou. Díla, která u nás dosud vyšla z oboru pedagogiky, jsou buď čistě theoretická anebo jednostranně spekulativní, takže zůstala omezena jen na úzký okruh odborných zájemců, anebo je to pedagogická beletrie bez pevné páteře theoretické. A zejména po strašlivé vichřici druhé světové války je potřebí velmi mnoho napravovat, doplňovat a upevňovat a to jak ve výchově rodinné, tak školní, i ve sdruženích mládeže. — Přichází proto jako na zavalanou »Pedagogika« Dr. Fr. Tomáška, známého odborníka z C. M. bohoslovecké fakulty Palackého university v Olomouci, neboť v chaosu poválečných poměrů podává to, co právě nejvíce potřebujeme: bezpečnou orientaci, jasné směrnice a nejkratší cestu k cíli. Zejména vychovatelé v duchu náboženském, ať jsou to rodiče, vychovatelé školní anebo vedoucí ve sdruženích mládeže, najdou v tomto díle soubor všeho, co dosud tak postrádali — neboť je to dílo toho druhu první v české pedagogické literatuře.

Felix Salten: Mladost veveričky Perri. Prel. Ada Kuzmány-Bruothová. Il. Hanuš Bertle. Strán 176. Vydal Tranoscius r. 1947. Cena Kčs 60,85.

Pre deti od 8 do 10 rokov.

František Salten: Záchranca Reni. Život vojenského psa. Preložil Jozef Lúčanský. Strán 239. Il. Fr. Arlen. Vydal Tranoscius r. 1947. Cena Kčs 80.—, 105.—.

Pre 9—14 ročných čitateľov i pre dospelých.

Pověz mi, co čteš, a já ti řeknu, jaký jsi!

KNIHA

Prof. Vojtěch Šlauf.

Leží před námi kniha. Mohlo by vám býti až úzko, jak praví slavný německý dějepisec Leopold hrabě Stolberg. Vždyť co se v ní skrývá, jed nebo lék, satan nebo anděl? Hrozné jsou účinky jediné špatné knihy. Goethe napsal knihu „Utrpení mladého Werthera“. A lidé se oblékali jako Werther a skončili sebevraždou jako Werther.

Německý básník Klement Brentano vypravuje, jaký neblahý vliv měl na něho Tassův Osvobozený Jerusalemský, takže po léta klesal, ovládán vášněmi, a jak jen napětím všech sil vybředl z jejich nebezpečného viru.

Spisovatelka MUDr. Markéta Csabová vypravuje: „Nikdy nezapomenu na jednu ubohou, nešťastnou ženu z mého nemocničního oddělení. Do nemocnice byla dopravena s těžkou chorobou nervovou. Byla krásná, mladá, bystrá, povoláním učitelka. Řada lékařů zkoušela na ní své umění bezvýsledně. Byla úplně zhroucená a práce neschopná. Jednoho dne jsem s ní mluvila mezi čtyřma očima a ptala se jí na její minulost. Byla to děsně smutná historie.

Byla sirotkem. Skromná a zbožná, velmi inteligentní a vzdělaná, byla ustanovena s nejlepším vysvědčením na venkově. Její povolání ji zcela zaneprazdňovalo. Jednou však poznala jakéhosi „velmi vzdělaného“ a „velmi šetlého“ muže, který ji svými teoriemi obalamutil. Zásoboval ji knihami nejrůznějšího druhu: přírodovědeckými, filosofickými atd. Všechny měly okázalý titul a byly napsány spisovateli nevěrci. Její čistý život duševní se kalil čím dál tím více a náhle se ohlásily dosud nepoznané bezuzdné pudy. Najednou byla přesvědčena o tom, že má právo na život, na život pudů a vášní bez zákona a bez Božího řádu. Brzy ztratila úplně víru — a potom ji strhl muž bez námahy do propasti. Neznala hranic a zničila i své nezrozené dítě. Potom ovšem z toho všeho procitla a zároveň ji přepadl sžrájící strach. Musila opustit své místo, prchala před lidmi z bázně, že bude vše odhaleno. Nikdo nevěděl o jejím životě, jen její svůdce a jeho pomocníci. Nesnesla lásky svěřených dětí a důvěry jejich rodičů. Teprve když se svěřila se vším mně a jednomu rozváznému zpovědníku, když se tedy uzdravila její duše, teprve potom se mohlo i tělo pomalu uzdravovat.“ (MUDr. M. Csabová, Co musí vědět dospívající dívka — 65, 66.)

Universitní profesor Emanuel Rádl ve svém posledním díle Útěcha z filosofie, jež jest jeho filosofickou závětí, vyznává, jaký zmatek v něm a jeho pokolení způsobily při vstupu na universitu knihy, divadlo, přednášky, schůze. „Čtli jsme Rousseaua, tuláka, který odešel ze společnosti a učil, že pravým člověkem je člověk, vysvlečený ze vzdělanosti, a že co masa lidu odhlasuje, je prý pravda; rozum tedy nechť prý je zticha. Četli jsme Feuerbacha, který byl sensací: podle něho náboženství je jen subjektivním výronem člověka. Stirner v „bibli anarchismu“ s titulem Jedinec (der Einzige) vykládal, že prý jedinec se má osvobodit ode všech společenských závazků, od víry, od lásky k rodičům, od loyálnosti, a být svoboděn, to jest žít jen nahodilým instinktům. Haeckel bouřlivě vykládal, že člověk jest jenom lepší opicí. Ibsen nás dráždil

anarchickými dramaty, Tolstoj anarchickou pedagogikou a anarchickým náboženstvím. Dekadentní literatura francouzská a anglická setřásla společenské závazky a upadala rychle do sexuálního. Hartmann nás tehdy zaujal učením, že člověk jest bytostí „podvědomou“, to jest animální, instinktivní, a že rozum nad instinktem moci nemá. Taková literatura světová dorážela na nás. Naši spisovatelé a umělci se dali strhnout. I. S. Machar předkládal pesimistické básně a atheistické knihy, naši dekadenti sbírali kdejakou extravaganci jako plod nejmodernější literatury. Učení o „volné lásce“ přišlo v oblibu. A my jsme čtli a poslouchali, jako by život „nosorožců“ byl nej-přirozenějším životem vzdělaného muže. Vzpomínám zvláště na působení D. I. Strausse, tehdy slavného. Utekł z ukázněné theologie do roští buržoasního tak zvaného lidu a stal se „filosofem“. U nás tehdy šířil porozumění pro něho filosof František Krejčí. Vzdělání ani zájmu filosofického Strauss neměl; jeho spisy se podobají spíše řečem táborového agitátora než filosofii; jsou bez formy, bez porozumění pro nuance, bez vnitřního zápasu o pravdu a bez lásky. Učil, že prý evangelium bylo jen výronem lidových instinktů v Palestině a že Ježíš byl přírodním mužem s vrozenou geniálností. Brali jsme takové rozumy jako jiné projevy spisovatelské a neměli jsme tušení, jaký „nosorožec“ tu řádí v křehounkém nádobí křesťanské tradice... Naše nešťastné pokolení bylo plodem života ve velikých městech: lidé bez domova, bez rodiny, bez vychování, bez tradice, bez lásky, bez poslušnosti.“ (Em. Rádl, Útěcha z filosofie.)

Nesmírná je odpovědnost spisovatele. Klasicky to vyjádřil slavný dánský spisovatel Jørgensen v povídce Stín. Je hluboká noc. V pracovně sedí spisovatel. Otvírají se dveře a jimi vstupuje mladý muž. Je bledý jako smrt. A vypravuje. Vypravuje, jak byl šťasten, dokud neznal knih spisovatelových. Jaké bouře způsobily v jeho duši knihy spisovatelovy, když je poznal. A pokračuje vyčítavě: „Vy ani nevíte, co činíte, když ve své pracovně sedíte a píšete, mezitím co nitro vaše je rozčleněno ohnivým vínem a tichem pozdní noci. Nemáte ani tušení, kolik lidských duší třeba jedinou řádkou přetvařujete, měníte a jinačíte; nevíte, kolik ničíte lidského štěstí a kolik podpisujete ortelů smrti. Uvažte, že my, vaši čtenáři, prožíváme, co vy, básníci, jste pouze napsali. My jsme takoví, jakými jste nás udělali. Jsme čistí, dokud vy jste čistí; jsme nestydatí, když vy tomu chcete. My, mladí lidé, věříme i popíráme podle toho, co vy věříte a popíráte.“ A vzpomínaje pohádkového krysaře, pokračuje: „Jako onen kouzelník jste šel před námi... Hudbou vašich slov svedení opouštěli jsme otcovské domy, své příbuzenstvo a všechno, a šli jsme za vašimi písněmi. Šli jsme za vámi až na pokraj propasti. Vy jste zůstali stát, ale my jsme se zřítili.“ — (Sr. Em. Žák, O četbě.)

Nuže, jaká je literatura naše? Na to nám odpovídá universitní profesor Dr. Vilém Mathesius: „Někteří kritici sice tvrdí, že každé umělecké dílo je cenným obohacením života a jeho posilou, ale ti se mýlí... Moderní literatura, tvořící pod vlivem romantických teorií a zájmů, dala se cestou jinou a líčí se zvláštní zálibou lidí v sobě rozpolcené, podloměné a slabé... Jen zkuste vybrati z naší moderní literatury díla, která byste mohli bez obavy vložit na prahu dospělosti do rukou chlapci nebo děvčeti, v nichž chcete vypěstovati víru v život a pevnou a statečnou povahu, a podíváte se, jak málo jich vám zůstane při tomto prosívání v kritickém sítu... Literatura romantické tradice otvírá zrádné hlubiny v lidském nitru a obnažuje propasti v lidském životě, aniž v nejmenším dbá o to, aby dala svým čtenářům do rukou meč statečné víry nebo kopí humoru, jimiž by mohli potírat příšery, které se z oněch otevřených a obnažených propastí derou na světlo.“ (V. Mathesius, Možnosti, které čekají.)

A Jaroslav Durych o naší literatuře napsal: „Téměř celá česká literatura, ať je to básnictví, beletrie, filosofie a vědy theoretické, je téměř úplně athei-

stická, a pokud jsou v ní výjimky, nejsou zpravidla takové, aby je katolíci mohli přijmout s úplným zadostiučiněním. Totéž platí o žurnalistice, která s obligátní výjimkou tisku lidové strany jest též atheistická, ať již ve smyslu materialistickém nebo indiferentnosti.“ (J. Durych, Naděje katolictví v zemích českých — 8.) A ptáme-li se po příčině tohoto hrozného zjevu, dostáváme vysvětlení od německého učenice Gervina, který znal důkladně německou literaturu a jenž napsal: „Není žádný významnější muž v naší literatuře, který by nebyl setrásal se sebe pouta pozitivního křesťanství.“ (Havel Josef Hugo, Křesťanská rodina v boji s nepřáteli — 328.)

Hrozné následky nemravných knih znali již staří. Proto spálili Řekové knihu Protagorovu, spisy Epikurovy. U Římanů, jak vypravuje Livius, měl pontifex maximus povinnost na knihy bedlivě dozíratí a je zapovědětí nebo spáliti. Augustus zakázal Ovidiovy „Knihy o lásce“. (Sr. E. Žák, Řeči cyklické — O četbě, 132.) Proto moudrá Církev katolická vydává „index librorum prohibitorum“. (Sr. Dr. Ant. Vřešťál, Katolická mravouka 41; Dr. Konst. Miklík, Klíč k dobré literatuře.) Tento index není omezením svobody, ale největším dobrodiním. Či snad nebudeme děkovati tomu, jenž nás upozornil na jedovatý nápoj a tak nám zachránil život? Ale Kristus pravil: „Nebojte se těch, kteří zabíjejí tělo, duše však zabítí nemohou; ale bojte se spíše toho, jenž může duši i tělo zatratiti do pekelného ohně.“ (Mat. 10, 27—28.) Dovolávání se svobody psáti a tisknouti vše není nic jiného než úplná mravní anarchie. Často se poukazuje na krásnou formu, dokonalý jazyk, pro který je prý nemravná kniha hodnotná. Ti všichni zapomínají, že hnojiště zůstane hnojištěm, i kdybychom je polili voňavkou a ozářili tisíci žárovek. Hle, překrásný pohár, ale v něm otrávený nápoj. Bude snad tento nápoj méně jedovatý proto, že je v překrásné nádobě? (Sr. H. I. Hugo, Křesťanská rodina 329; J. A. Komenský, Didaktika — XXV — 19.)

Jen dobrá kniha je požehnáním. A co je dobrá kniha? Jen ta kniha, která těší, poučuje, sílí, povznáší, zušlechťuje a očišťuje. Jen kniha dobrá a krásná. A dobrá a krásná jest jen ta kniha, která splňuje požadavek, který hlásal již Aristoteles, požadavek Katharse, očisty duše. Hle, pohádky! Nejsou jen pro děti, ale i pro dospělé! Vždyť přes všechnu neskutečnost osob a děje obsahují skutečnost nad jiné skutečnější, zákon dokonalé spravedlnosti. A tento zákon, zákon, který dobro vždy odměňuje a zlo vždycky potrestá, jest skutečnost na člověku nezávislá. Kdyby všichni lidé hřešili a zákon ten popírali, zákon absolutní spravedlnosti bude trvati dále a stále, poněvadž jest to zákon Boží. Pohádka, v níž se dobro vždy odměňuje a zlo vždycky trestá, není nic jiného než ohlas svatého zákona Božího. Sympatie naše s hrdinou pohádky, jenž nad zlem vítězí, jsou nejen naším souhlasem se zákonem Dobra, ale i očistou duše a mravním uspokojením. Středem Babičky B. Němcové je prostá žena, chudá, bez vzdělání. A přece o ní při jejím pohřbu pronáší kněžna s povzdechem slova: „Šťastná to žena!“ Ano, šťastná proto, že plnila zákon Boží: „Modli se a pracuj!“ Šťastná proto, že plnila skutkem Boží přikázání lásky. Led nedá tepla, tma nedá světla, zlo nedá dobra, bahno, špína nedá čistoty. Očistiti, povznéstí může jen to dílo, které se nad bahno života povznáší k Tomu, jenž jest Svatost sama.

Kterou knihu tedy budeme čísti? Nejprve knihu knih — Písmo svaté. „Nechť kultura duchů stále pokračuje, necht' přírodní vědy vzrůstají stále výše a stále hlouběji, necht' duch lidský se šíří jakkoli, nikdy nevystoupí nad vznešenost a mravní kulturu křesťanství, jež září z evangelií.“ (Goethe; sr. E. Žák, O četbě.)

A Merežkovský napsal: „Prostá jsou tato slova tak, že je dítě pochopí. Všechna lidská slova se zdají rozsypávající se hlínou proti těmto démantům tvrdým a jasným. Vnitřní hudba řeči je ve všech překladech, ve všech jazycích nezrušitelná. Ale ze všeho nejlépe pozná slova Jeho pamět srdce. Tato

prostota je božskost evangelií. Čím prostěji mluví, tím božštějšími jsou. A vůbec nestárnou. Týž nebeský ether zůstal v evangeliích. Dvou tisíciletí, od dělujících nás od Něho, jako by nebylo. Všecko je včera i dnes. Nebylo — jest. Mezi Ním a námi není nic. Jsme s Ním — tváří v tvář...“ (Sr. Dr. R. W. Hynek, Muž bolesti — I. 26.) Vedle Písma svatého jest to „Čtvero knih o pronásledování Krista“ od Tomáše Kempenského. Právem praví Dr. Jan Nep. Sedlák, že po Písmě svatém není knihy tolik rozšířené a oblíbené. Když ležel slavný Ampère na smrtelném lůžku a jeden z jeho přátel se mu nabídl, že mu přečte tu neb onu stránku z knihy „O následování Krista“, řekl učenec: „Znám to všechno nazpaměť.“ (T. Tóth, S otevřenýma očima Boží přírodou — 149, 150.) Vedle Ježíše Krista jsou to knihy o přesvaté Panně Marii, o Té, která potřela hlavu hada pekelného, jež jest „Stolice moudrosti“. Vzpomeňte jen Claudela, Verlaina, Bloya, Verdaguera, J. Zeyera, vzpomeňte knih o Lurdech, La Salettě, Fatimě a j.

Právem se říká: Verba movent — exempla trahunt. Ale jakým vzorem mohou býti románové osoby rozpolcené, rozvrácené, otroci vášní a pudů, otrcci těla, světa a ďábla? Vzorem nám mohou býti nikoli otroci, ale vítězové. Vítězové skuteční, praví, kteří nekráčeli potoky slz a krví svých bližních, ale ti, kteří s pomocí Boží přemohli nepřátele největší, tělo, svět a ďábla. Právem napsal slavný pedagog Fr. W. Foerster: „Život jest tak krátký a čas tak odměřený, že bychom měli býti se svým časem opravdu hospodární... Kdo čte dnes životy lidí vpravdě svatých, jež jsou pro stoupence každé víry i každé nevěry přece tolik povzbuzující, poněvadž pojednávají o nejdůležitějším úkolu lidstva, jak se vymaniti z tyranství těla a náruživosti? Jest důležitější čísti podrobná pojednání o zvrácenostech zvrhlých jedinců než na př. poznati vznešený život sv. Františka z Assisi?“ (Jak žiti). Čtete jen na př. Kvítky slavného pána sv. Františka a jeho bratří, Dějiny duše sv. Terezičky, A. Hella Podobizny svatých, P. Albertiho Světce Dona Bosco, Jörgensenova Sv. Františka z Assisi — a poznáte, co je očista duše. — Nesmírné množství knih zaplavilo svět. Dejme bedlivý pozor, aby duše naše a našich dětí nezbloudily v tomto labyrintu knih četbou knih, které se vymkly z Božího zákona Krásna a Dobra. Pamatujme, aby nesmrtelné duše neuhohly a nehořely jednou ohněm věčným.

O JEDNÉ KNIZE.

Doc. Dr. František Kopečný.

Přiznávám se, že G. K. Chesterton mi navždy učaroval už svou první knížkou, která se mi náhodou dostala do rukou. Byla to našťestí ta sbírka »detektivních« povídek (Muž, který věděl příliš mnoho), ve které tak skvěle průkazným způsobem praktikoval svůj umělecký postoj, ještě líp než v knize, ve které ho naplno formuloval theoreticky (v Klubu podivných živností, v povídce Jedinečná spekulace s domy): »Pravda je zcela nutně podivnější než fikce. Fikce je totiž výtvozem lidského ducha, a proto jemu zcela kongeniální«. Průměrný lidský rozum, zatížený často vinou a zbavený milosti, nepostřehuje obyčejně tohoto poměru reality k romantice pravdy a právě v nejožehavějších a nejsubtilnějších problémech uplatňuje se nejvíc nespolehlivost tohoto nástroje poznání: rozumu. jemuž bývají fakta jako větve, ukazující od koruny stromu, od pravdy dál. Zrovna tak ovšem se nám odhaluje bolestné tajemství, proč člověk vidoucí se musí stát nepochopeným a nesrozumitelným mezi nevídoucími.

Na tomto substanciálním paradoxu záračnosti všedních zjevů a po-

divnosti skutečné pravdy spočívala i Chestertonova cesta zpátky, cesta ke katolickému pravověří. Překladem Chestertonovy »Orthodoxie« získal si Thimotheus Vodička zásluhu nemalou. Na druhé straně bylo dobré, aby se toho ujal člověk ducha podobného. A tím je Thimotheus Vodička daleko víc, než jsou jimi duchové, které Chesterton, zdá se, okouzluje až k napodobení jen po stránce technické, jako tomu může být tu a tam u K. Čapka nebo — pronikavěji — u Zd. Jirotky.

Svou cestu zpátky líčí Ch. jako cestu za objevením země známé a přece vzrušující. A takovou je i četba jeho knihy. Na konci jeho objevné cesty je autoru jako anglickému jachtáři, který se trochu zmýlil při stanovení kursu: domnívá se, že objevil po dlouhé cestě nějaký nový ostrov v jižním moři, shledává že přistál v Brightonu na anglickém pobřeží. Poznává starý domov, cítí jej jako domov, aniž ztrácí ideu úžasu a vděčnosti z objevu. Taková je povaha víry. Cítíme se v ní nejvíce doma a cítíme ji za největší dobrodružství. Chesterton k němu dospěl oklikami, po etapách, dává se vésti právě všemi protikřesťanskými námitkami svých předchůdců a současníků. Shledává, že všechny tyto námitky jsou ku podivu svým způsobem pravdivé, bereme-li je ve správném poměru. Opravdu je v Církvi i největší možná asketičnost i největší možná radost ze života, je náboženství i největší mírnosti i největší statečnosti a tvrdosti a spravedlivého rozhorlení, společenství, jež od jistých lidí žádá oběť celibátu a jiné zas nutí, aby měli děti, i náboženstvím největší kázně a vázanosti a náboženstvím s největším msvlitelným rozpětím svobody, největší spravedlnosti i největšího milosrdenství — ale tak, že všechny tyto protiklady jsou tu ve správném poměru a v jisté, byť nebezpečné a napínající rovnováze*) kde hranice mezi vrcholky jejich jdou nad srázem a propastmi, jež se mohou stát osudné, odchýlíme-li se o krok od úzké a trnité stezky vedoucí k cíli. Jen na jediný příklad z mnohých tu chceme odkázat. Chesterton ukazuje, jak přesně a přísně odlišila Církev jen zdánlivě si podobná fakta sebevraždy a statečného sebeobětování: mučednictví jakožto vášnivě pohrdnutí životem z vášnivě lásky k životu, k jeho hodnotám podstatným; sebevraždu jakožto pohrdnutí životem, neshledávající v tomto životě už nic za hodné lásky a jsoucí proto těžkou urážkou všeho stvoření a tím i hříchem nejtěžším.

Byly to tedy nikoli apologie víry, nýbrž útoky na víru, jež přivedly Chestertona k víře. Výsledkem všech útoků bylo poznání, že celá ta neobyčejná věc (Církev) je v jistém smyslu obyčejná a normální, že nakonec křesťanství je právě zdravé, ale všichni ti, kdo je odsuzují, jsou svým způsobem nemocni. Ti kdo vytýkají Církvi, že podceňuje ženu, bývají obyčejně titíž, kteří ji snižují tvrzením, že Církev je nanejvýš tak pro ženy; tentýž pamflet, který jí vytýkal různou názorovou praxi, se stavěl proti její přílišné uniformitě. — Paradoxy pravdy, jež tkví v jistém usouvztažení protikladů zůstávají skryty šilencům tohoto světa. Z celé složitosti života a pravdy zůstala jim jen mechanika logického usuzování, točícího se v kruhu. Ztratili však smysl pro složitost a smysl pro tajemství, což jsou hlavní podmínky duševního zdraví. Jen proto, že se určité věci opakují, domnívají se někteří lidé, že tomu tak musí být. A přece — praví Chesterton — z faktu, že listí je barvy zelené a že

*) Nelze při tom nezpomenout na druhý list sv. Pavla ke Korintským (6, 8—10), kde také vystupují křesťané „jako svůdcové, ale přece pravdu mluvící, jako neznámí a jsouce dobře známí, jako smutní, ale vždy se radující, jako chudí, ale mnohé obohacující, jako nic nemající, ale všemi věcmi vládnoucí.“

slunce každodenně vychází a zapadá, neplyne nijak, že by tomu tak být opravdu musilo. V zásadě je fakt zeleného listí zrovna takovým zázrakem jako fakt listí řekněme fialového a namísto hrušek by na stromech zrovna tak mohli růst bengálští tygři. Nedovedeme říci, proč se vejce může proměnit v kuře, zrovna tak jako nedovedeme říci, proč by se medvěd mohl proměnit v prince. Třebaže jako ideje jsou si princ s medvědem značně bližší (někteří princové připomínají medvědy), kdežto vejce samo o sobě nijak nepřipomíná kuře. V pohádkách vidí Chesterton správný poměr ke skutečnosti — k zásadní zázračnosti skutečnosti — zachován daleko lépe než v moderních filosofiích. I v pohádkách vládne železný zákon logiky. Není možné představit si, že by 1 a 2 nebyly 3 a jestliže jedou tři bratři na koních, je to dohromady šest živočichů a 18 noh. Je-li Honza synem mlynářovým, je nutně mlynář otcem Honzovým. Ale pohádky se přitom nedopouštějí téže chyby jako vědci, kteří přehlíželi v době mechanického včerejška zásadní nahodilost (se stanoviska vědy) faktu i jeho tajemnost: fakt, že strom plodí ovoce, protože je to kouzelný strom. Zatím co muž vědy říká »uřízněte stopku a jablko spadne se stromu« tak lhostejně, jako by jedna myšlenka opravdu s podstatnou nutností vedla ke druhé, řekne se v pohádce »zaduž na roh a zámek se zřítí« s náležitým vědomím zásadní záhady tohoto faktu. A narazí-li padající jablko na náš nos, pak jediným nutným závěrem logickým je, že i náš nos musil narazit na jablko, kdežto výklady gravitační jsou už abstrakce druhotné. Toto přehlížení zásadního faktu zázračnosti světa (který se s nenahodlanou intenzitou skrývá za každým posledním vědeckým vysvětlením souvislostí) ustavuje nejen podstatně pochybený postoj k světu, ale vede někdy ke ztrátě přirozeného postoje k světu naveskrz. Člověk, který neuznává zásadní fakt a podstatu tajemství, symbolisovaného sluncem, na něj pohleděti nesmíme, ale v jeho světle vidíme všechno ostatní, má pak za patrona kruh měsíční, který je proti slunci nesporný a spolehlivý jako kruh na tabuli. »Neboť měsíc je docela rozumný; a měsíc je otcem náměsíčníků a dal všem lunatikům jméno.« Pomatenec a blázen není totiž člověk bez rozumu. Je to člověk, jemuž už nezbylo nic než právě rozum.

Je jen krutou groteskou, říkají-li si odpůrcové zjeveného náboženství, a především odpůrcové Církve, volnomyšlenkáři. Pokládají katolíky za otroky, protože jim nebylo dovoleno věřit v determinismus. Vpravdě křesťan připouští, že je vesmíru dána značná míra ustáleného pořádku a nevyhnutelného vývoje, ale nepřehlíží ovšem ani rozmanitost a složitost vesmíru a nevidí vývoj tam, kde naopak jde o degeneraci (v bajkách o primitivnosti »původního« náboženství atd. Spíše je pravda, že lidé budou jednou jíst lidské maso z afektace, uhádl téměř Ch., než že je kdy všeobecně požívali z nevědomosti). Naproti tomu je to materialista a determinista, který je opravdu spoután svým »řetězem« příčinnosti a není mu dovoleno pozůstat na svém bezvadném stroji vesmíru ani jedinou skvrnu zázračnosti. Křesťané, věřící v možnost zázraků, přijímají zázraky, když mají důkazy o nich. Lidé, jimž na ně není volno myslet (volnomyšlenkáři), je popírají, protože jejich dogma je proti nim. Snad stojí za to ocitovat kousek Chestertona: »Upřímné, zřejmé, demokratické počínání je věřit staré ovocnáře, když svědčí o zázraku, zrovna jako jí věříte, kdž svědčí o vraždě... Jde-li o lidská svědectví, je tu celý přival dokladů pro nadpřirozeno. Zavrhuje-li je, můžete tím mínit jednu ze dvou věcí. Zavrhuje sedlákovu vypravování o strašidle buď proto, že jde o sedláka, nebo proto, že jde o strašidelnou historku. To jest, buď popíráte hlavní princip demokracie nebo zastáváte hlavní princip materialismu — abstraktní nemožnost zázraku. Máte naprostě

právo k tomu; potom však jste dogmatiky. Jsme to právě my křesťané, kteří přijímáme všechnu skutkovou evidenci — jste to vy racionalisté, kteří odmítáte skutkovou evidenci, jsouce k tomu nuceni svým kredem. Já však nejsem v té věci omezen žádným kredem, a když jsem nestranně prozkoumal jisté středověké i novověké zázraky, došel jsem k závěru, že se skutečně přihodily. Každá argumentace proti tomuto prostému faktu je argumentací v kruhu. Řeknu-li »Středověké dokumenty dosvědčují jisté zázraky zrovna tak jako dosvědčují jisté bitvy,« odpovídají mi: »Středověcí lidé však byli pověřiví.« Chci-li vědět, proč byli pověřiví, jediná konečná odpověď je: protože věřili v zázraky.« Může se ovšem říci, že k zázraku je třeba psychologického uzpůsobení. Na to říká Ch.: »Zkoumáme-li, zdali víra je provázena jistými důsledky, je zbytečné opakovat do omrzení, že dojde-li k nim, jsou doprovodem víry. Je-li víra jednou z podmínek, lidé bez víry mají svrchované právo se smát. Nemají však právo posuzovat. Být věřícím člověkem je, chcete-li, stejně špatné jako být opilcem; vyzvídáme-li však na opilcích jistá fakta, je absurdní je ustavičně kárat, že byli opilí. Dejme tomu, že zkoumáme, zdali rozhněvaní lidé mají opravdu před očima rudou mlhu... a že šedesát domácích pánů bude přísahat, že když byli rozhněvaní, viděli ten rudý mrak. Bylo by jisté absurdní odpovědět: »Dobrá, ale připustíte, že jste byli v té chvíli rozhněvaní.« Mohli by rozumně odpovědět: Jak bychom u všech kozlů mohli objevit, že rozhněvaný člověk vidí rudě, kdybychom nebyli rozhněvaní?... Argumentujete stále v kruhu — v tom starém šíleném kruhu, jímž začala tato kniha. Usmyslíte-li si říci: »Uvěřím, že slečna Brownová nazývá svého fiancé plaváčkem, jestliže bude opakovat toto slovo před sedmnácti psychology,« odpovím vám: »Dobrá, jsou-li tohle vaše podmínky, pak se nedozvíte nikdy pravdu, protože to ona jistě neudělá.«

A ještě víc by se chtělo citovat pasáže o tom, jak deterministické nauky jsou nejjistějšími podkopy pod demokracii. Jestliže opravdu chudoba a vůbec prostředí tak demoralisují lidi, nebylo by důsledné odejmout jim politická práva, aby ve svém zlu nezničili zemi, a nechat tato práva jen »nezdemoralisovaným« boháčům? I tu dává jediná Církev rozumnou námitku proti důvěře v bohaté. Není pravda, že bohatý politik je lepší, protože nemůže být podplacen. »Boháč už je podplacen, proto je boháčem.« Kristova slova o velbloudu a uchu jehly se shodují se sverepým ujišťováním světců, že býti bohat znamená být vystaven zvláštnímu nebezpečí mravní zkázy. »Není prokazatelně nekřesťanské zabíjet boháče jako škůdce definovatelné spravedlnosti... Není jisté nekřesťanské bouřit se proti boháčům ani se podrobovat boháčům. Je však docela jisté nekřesťanské důvěřovat boháčům, pokládat boháče za mravně spolehlivější než chudáky.«

Doporučuji Chestertonovu »Orthodoxii« opravdu vřele pozornosti naší inteligence. »Neboť nikdy nebylo nic tak nebezpečného nebo vzrušujícího jako orthodoxie. Znamenalo to duševní zdraví; a být zdravý je dramatictější než být šílený... Je snadné být šilencem, je snadné být heretikem. Je vždycky snadné nechat svět, aby provedl svou; nesnadné je zachovat sám sebe při rozumu... Padnout do kterékoli z otevřených pastí bludu a přehánění, jež móda za módou a sekta za sektou stavěly podél historické stezky křesťanstva — to by bylo bývalo opravdu velice prosté... Vyhnout se jim však všem — to bylo jediné vířící dobrodružství; a v mé fantasmii pádí nebeský vůz s hromovým rachotem skrze věky, uprostřed pustých heresí, svijejících se na zemi, zatím co divoká pravda se kymácí, ale zůstává vzpřímena.«

G. K. Chesterton, Sv. Tomáš Akvinský. Přel. T. Vodička. Vyd. Universum. Str. 225, brož. Kčs 63.-, váz. Kčs 85.- Lze říci, že Chestertonova kniha je nejnázornějším a nezákladnějším úvodem k dílu největšího středověkého myslitele, zejména pro čtenáře, který není filosoficky školen. Jeho srovnání středověké reformy s lutherskou reformací, jež se jeví proti středověku jako opožděné zpátečnictví, je velmi poučné a pro moderního čtenáře, který o tom slyšel většinou jen fráze, přímo překvapující.

Christopher Dawson, Pokrok a náboženství. Vyd. Universum. Str. 244, brož. Kčs 90.-, váz. Kčs 115.- Jako filosof kultury, opírající se o současné výsledky ethnologie, srovnávací vědy o náboženství, sociologie a filosofie, vyvrací předsudky o primitivních národech jako „divoších,“ podrobuje kritice mythus o pokroku, dovozuje, že věda a technika samy o sobě naprosto neznamenají vývoj k lepšímu a pokrok, nejsou-li oživeny duchem křesťanství a dochází k závěru, že pravá podstata pokroku tkví v dokonalé synthese křesťanství a vědy.

Dominik Pecka, Cesta k pravdě, základní otázky náboženské. Nakl. Vyšehrad. Str. 286, brož. Kčs 69.-, váz. Kčs 91.-. - Autor velmi dobře objasňuje především naše poznání o Bohu, vlastnostech Božích, o člověku, o víře, o Ježíši Kristu (historickém, mystickém, eucharistickém). Pojednává o zákoně příčinnosti, o hmotě a vesmíru, o tělu a duši. Vystihuje jasně pojem zjevení a rozdíl mezi vírou a vědou. Knihu doporučujeme inteligenci, studentům a profesorům náboženství.

Jacques Maritain, Křesťanský humanismus. Vyd. Universum. Str. 320, brož. Kčs 95.-, váz. Kčs 120.-. - Jaký chceme svět po ztroskotání tolika moderních ideí? Kde je obrodná duchovní síla, která je s to, obnovit tvář zpustošené země? Odpověď je prostá: je to křesťanství uskutečňované v nových podmínkách nového světa. Není

jiné volby pro dnešního člověka: buď otroctví, nebo křesťanský humanismus - tot' závěry k nimž dochází současný francouzský myslitel.

Minařík-Janouch, Rytíř v žíněném rouchu. Nákl. Brněnské tiskárny. Str. 251, váz. Kčs 110.-, brož. Kčs 90.-. - Román o sv. Františku z Assisi pro dorůstající mládež. Poutavé líčení příhod sv. Františka na jeho cestě z Egypta do Sv. Země, mezi moslemíny, divokými a fanatickými, židy a tajnými křesťany, dává vyniknouti mohutné osobnosti světce lásky, Božího prostáčka.

J. Š. Baar, Vánoce. Nakl. B. Rupp, Praha II. Str. 242, cena Kčs 75.-. - Radostná v'dina vánoc, plných tajemství, a jesliček, okouzlujících chodského selského chlapce, je tak častým motivem v Baarově díle. Zanícený oslavitel české náboženské tradice a české slávy národní a spisovatel silného sociálního tónu, zve autor všechen český lid k jesličkám jako do tišiny pokoje a míru.

A. C. F. Beales, Katolická církev a mezinárodní řád. Vyd. Universum. Str. 245, brož. 100.- Kčs. Poměr Vatikánu k mezinárodním událostem byl předmětem zájmu zejména v druhé světové válce, kdy nebylo dostatek zpráv, což dávalo podnět k mnohým kritickým a negativním poznámkám. Na základě bohatého dokumentárního materiálu staví anglický autor vatikánskou politiku do pravého světla a vymezuje věčnou platnost křesťanských zásad pro udržení míru.

Bohdan Chudoba, Jindy a nyní, dějiny českého národa. Nakl. Vyšehrad. Str. 464, obr. 28, váz. Kčs 165.-. - Zcela nové pojetí dějin. Politické dějiny ustupují do pozadí, minulost našeho národa je zachycena - od prvních projevů kultury, přes její výboje a porážky, doby slavné i strastné, až do dnešních dnů - především po stránce umělecké, vědecké a náboženské. Autorovi nejde tak o vyličení dějů, jako spíše o zachycení jejich významu pro nás, kteří dnes žijeme a tvoříme dějiny.

Čtete „O knihách“. Vydává týdně Exerciční dům Frýdek. Ročně Kčs 50.—.

„Jendo, pustme se do toho!“ — „Josefe, to je jen na půl cihly, za dva večery to máme pryč.“ — „Dobře, hoši, utvoříme pracovní brigádu. Zítřka večer začneme.“

Byla to podívaná na tyto „hochy,“ otce rodin, příštího dne večer, když jeden za druhým — a bylo jich 12, z různých povolání — přicházel do kláštera.

Všichni měli jeden cíl před sebou — pomoci sestřičkám voršilkám, jejichž celkové postavení v Liberci bylo po revoluci velmi těžké. S úsměvem ve tváři, s písní na rtech bořila tato ojedinělá pracovní brigáda nastavené příčky, jež pod jejíma rukama, i když nebyly na půl cihly, očividně mizely. Všechen šutr bylo potřeba ze druhého poschodí odnésti dolů a nebylo to snadné, neboť sestřičky ještě za 18 měsíců po revoluci neměly ve své vlastní budově od všech vchodů a východů klíče a musilo se tedy obcházet.

Příčky pryč, šutr odnesen, ale tím nebyl celý problém vyřešen. Bylo potřeba zavést světlo, zříditi kulisy a mnoho jiných prací. Naše pracovní brigáda nepustí však práci, pokud nebude úplně dokončena. Konferuje se, ale pracuje se při tom vytrvale. Jeden přináší elektrické šňůry, jiný žárovky, jiný pomáhá obstarat látku na kulisy u Vlnařských závodů. A nejen, že Vlnařské závody látku ochotně prodávají, ale někteří jejich zaměstnanci ještě vykonávají sbírku mezi sebou, aby to „sestřičkám nebylo tak drahé.“

A konec všeho? „Sestřičko,“ vyřizovala světlovlasá desítiletá Helenka V., „maminka vám vzkazuje, že naše maminky chtějí mít také podíl na té pracovní brigádě, a že přijdou ten sál umýti. Máte jim jen vzkázat, kdy mají přijít. Hadry, kartáče i kbelíky si přinesou.“

A tak manželky dobrovolných pracovníků „dokončily dílo otců.“

Hotovo! Všichni se usmívají. Sestřičky vroucně děkují, ale tak něco se jim třpytí v očích. To slzy vděčnosti, dvojnásobné vděčnosti. Ty jedny proto, že jim Pán Bůh v nejtěžších chvílích, jež v pohraničí prožívaly, poslal takové dobrodince, a ty druhé proto, že milují tolik svou vlast a svůj národ, a že viděly něco, co se zejména v pohraničí každý den nevidí: jejich dobrodinci pracovali svorně, bez rozdílu náboženství i politického přesvědčení, protože pracovali nejen vedeni jsouc láskou ke svým dětem, ale i horlivou snahou pomoci sestřičkám.

Sestřičky ani klášterní kronika nezapomenou nikdy na tuto pracovní brigádu a jsou přesvědčeny, že na ni nezapomene ani Ten, jenž řekl:

„Cožkoliv jste učinili jednomu z bratří mých nejmenších, Mně jest učinili.“
OSU.

REDAKČNÍ HOVORNA

VL vycházejí v polovině měsíce. Red. uzávěrka pro články je do prvního, pro příspěvky do rubrik a důležité zprávy do pátého dne měsíce, v němž číslo vyjde. Pište stručně, VL mají povolen malý rozsah. Mnoho hodnotných příspěvků muselo být přesunuto do příštího čísla, kde budou podle možnosti otištěny. Jsou to jmenovitě tyto články: Dr. J. Čapek, Boj o střední školu - odbor. uč. F. Podlešák, K V. sjezdu čs. zeměpisců v Praze - prof. V. Šlauf, Kniha - doc. F. Kopečný, O jedné knize.

DOMINIKÁNSKÁ EDICE KRYSTAL V OLOMOUCI. SLOVENSKÁ 14

vydala Dr. KONST. MIKLÍK. PRACOVNÍ SMLOUVA. Třetí svazek Sociální nauky Církve. Velmi důležitá pomůcka k řešení dnešních otázek. Stojí 28, váz, 46 Kčs

VELEHRAD

NAKLADATELSTVÍ DOBRÉ KNIHY

u p o z o r ň u j e

VÁS NA SVÉ KNIHY

Nový Zákon. Přeložil, rozčlenil, úvody a poznámkami doplnil Dr Rudolf Col.
Cena 60 Kčs.

Dr. Bedřich Vašek, Rukojeť křesťanské sociologie. Cena Kčs 70.

Dr. S. M. Braito, „Základy.“ Cena Kčs 75.

Konrád Kubeš, „Sbírka homiletických příkladů.“ Díl I., část 2. Cena Kčs 150.

Dr. Frant. Vilhum, „Hrdinové vědy a víry. Misionáři zeměpisci. Cena Kčs 75.
K dostání u všech knihkupců.

Malice Cyrilometodějská, OLOMOUC

NÁMĚSTÍ RUDÉ ARMÁDY 16, VYDALA:

Pius XI: „O křesťanské výchově mládeže.“ 2. vyd. Vkusná výpr. 15 Kčs.

K. Matoušek: „Řešení školské otázky podle práva přirozeného.“ Novinka.
Při hromadném odběru nejméně 15 kusů obou publikací 33 proc.
slevy, t. j. jeden exemplář 10 Kčs.

Dr. Fr. Tomášek: „Pedagogika.“ (Úvod do výchovné praxe.) 416 stran,
brožované 100 Kčs.

Dr. V. Kubíček: „Katechetika“ 356 stran, brožované 120 Kčs.

DOMINIKÁNSKÁ EDICE **KRYSTAL** OLOMOUC

SLOVENSKÁ 14, VYDALA PRO MLÁDEŽ:

Cojazzi: Petr Jiří Frassati, život vítězného mládí. Dejte do rukou mládeže tuto knihu, která je opravdu písní na čisté a ušlechtilé mládí. Brož. 55, vaz. 85 Kčs.

„Osvětlenou stopou.“ Náboženský průvodce vládat a správných chlapců. Dejte do rukou nejen junákům, nýbrž i chlapcům vůbec. Je to jejich nejkrásnější modlitební knížka. Stojí 45 Kčs.